

ความหมายของคำภาษาบาลี - สันสกฤต
ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช

คำศัพท์ในภาษาประกอบด้วย 2 สิ่ง คือ เสียงและความหมาย 2 สิ่งนี้แยกกันไม่ได้ (วิไลวรรณ ษนิษฐานันท์ 2526 :39) เสียงและความหมายเป็นของคู่กัน ถ้าแยกกันแต่ละส่วนก็ไม่ใช่คำพูดในภาษา เพราะมีเสียงอย่างเดียวกันก็เป็นเสียงที่ปราศจากความหมาย ถ้ามีแต่ความหมายก็เป็นแต่ความในใจ เมื่อไม่เปล่งออกมาก็ไม่มีใครทราบ (พระยาอนุমানราชชน 2516 :210) เพราะฉะนั้นการศึกษาศัพท์ในภาษาจะต้องศึกษาทั้ง 2 หัวข้อ คือ เสียงและความหมาย ในบทที่ 4 และบทที่ 5 ได้ศึกษาถึงเรื่องเสียงไปแล้ว ในบทที่ 6 นี้จะศึกษาเกี่ยวกับความหมายต่อไป

บรรจบ พันธุเมธา ได้กล่าวถึงความหมายของศัพท์ภาษาบาลี - สันสกฤต ในภาษาไทยไว้ว่า

ความหมายเป็นเรื่องของความคิดความเข้าใจ ความคิดไม่อยู่หนึ่งความหมายจึงอาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้โดยง่าย อนึ่งการได้รับคำภาษาทั้งสองมาใช้อาจจะไม่ได้มาโดยตรง แต่อาจได้ผ่านภาษาอื่นมา การถ่ายทอดจากภาษาหนึ่งมายังอีกภาษาหนึ่งมีทางผิดง่าย ยิ่งผ่านภาษาอื่นมาอีกค่อหนึ่ง ก็ยังมีทางผิดไปไ้มากยิ่งขึ้น (บรรจบ พันธุเมธา 2518 : 143)

ศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชชนได้กล่าวไว้ว่า

การกลายเสียงเป็นเรื่องของอาการภายนอก เสียงอาจจะเพี้ยนและกลายไปเราวางไว้เป็นกำหนดก็ได้...แต่การกลายความหมายเป็นเรื่องของภายใน หรือเป็นเรื่องของความในใจ ใครจะทราบได้ว่า มีความคิดหรือนึกอย่างไร ทั้งความคิดของคนก็ไม่อยู่ที่แน่แท้เพียงอีกใจเดียว คิดคั้งนี้ประเศก็เกี่ยวกับคคิออย่างโน้น (พระยาอนุมานราชชน 2516 : 210)

เพราะฉะนั้นการศึกษาเรื่องความหมายของคำในภาษาจึงเป็นเรื่องยาก เพราะความหมายเป็นเรื่องของความในใจ ที่ผู้อื่นไม่สามารถจะทราบได้ การศึกษาเรื่องความ

หมายของคำภาษาบาลี - สันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชจึงได้ศึกษา โดยอาศัยข้อความแวดล้อมหรือที่เรียกว่า ปรีบท เป็นข้อสังเกตและกำหนดความหมาย ของคำนั้น ๆ และเนื่องจากศัพท์ที่นำมาศึกษามีเป็นจำนวนมาก จึงไม่สามารถจะยก ปรีบทของคำทุกคำที่นำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้ได้ เพียงแต่บอกว่า ศัพท์ใดมีความหมาย อย่างไรเท่านั้น จากการศึกษาความหมายของคำภาษาบาลี - สันสกฤตในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราชพบว่ามียู่ 4 ลักษณะ คือ

ความหมายคงเดิม
 ความหมายแคบเข้า
 ความหมายกว้างออก
 ความหมายย้ายที่

ความหมายคงเดิม

คำภาษาบาลี - สันสกฤตที่รับมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช กลุ่มหนึ่งจะมีความหมายเหมือนเดิม คือ ความหมายเหมือนกับความหมายที่ใช้ในภาษา บาลี - สันสกฤต ศัพท์ที่นำมาใช้แล้วความหมายคงเดิมมี 5 ลักษณะ คือ

- ก. ศัพท์ที่นำมาใช้ในภาษาถิ่นนครศรีธรรมราชอยู่แล้วแต่เลือกใช้ศัพท์ภาษา บาลี - สันสกฤต อีกเพื่อความไพเราะและความศักดิ์สิทธิ์
- ข. ศัพท์ที่ใช้เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา
- ค. ชื่อเฉพาะ
- ง. ศัพท์เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน
- จ. ศัพท์ที่สร้างขึ้นใหม่

ก. ศัพท์ที่มีใช้ในภาษาถิ่นนครศรีธรรมราชอยู่แล้วแต่เลือกใช้ศัพท์ภาษาบาลี - สันสกฤตอีกเพื่อความไพเราะและความศักดิ์สิทธิ์ ศัพท์บางศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาบาลี - สันสกฤตใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชเป็นคำที่มีใช้อยู่ในภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช หรือภาษาไทยมาตรฐานอยู่แล้ว แต่เราก็เลือกใช้ภาษาบาลี - สันสกฤต เพื่อความไพเราะ ของบทประพันธ์หรือเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ เช่น

คำศัพท์	ความหมาย
กรหัท	ผู้ครองเรือน
กัณฺฐ , กัณฺฐ	ผู้ชายมีกำเนคคี, ชายหนุ่มของสกุลที่มี
กอน	มือ
กอนชูลี	ประนมมือไหว้
กะวีสัง	อาหารเก่า
กายอินทริย	ว่าง, ว่างกาย
กายี	ว่าง
กัท, กัทจา	สิ่งที่ควรทำ
กัโอมะกัง	มังคิล
กุนแจ	ลูกคาส
กุนชรา, กุนชรวา, กุนซอน	ข้าง
กุนซอนไกรย	
เกสี, เกลาเกสา	หัว
ชะหนาคค	เวลาที่ยังมาไม่ถึง
ชัททียวัง	พวกพ้องของพระเจ้าแผ่นดิน
ชัททียโย, ชัททียัง	พระเจ้าแผ่นดิน
ชุนคัชนาเคน	ข้าง, ยอดแห่งข้าง
โช	มาก, มากมาย
คชวัน, คคัชาน, คคัชาร, คคชา	ข้าง, ข้างเขือกสำคัญ
คคชา	
คคชาไทนย	ข้างและม้า
คคหัท	ข้าง
คันทะ	กลืน

คำศัพท์	ความหมาย
คั่นล่นา, ค่นล่นา	นับ, การนับ
คฤหา	บ้าน
คิริย	ภูเขา
เคหา	บ้าน
ฆัห	ผู้ครองเรือน
จะระ	เดิน, การออกไป
จักพัคตรา, จักกระภัก, จักระพัค- ชคิยา, จักระพัทรวาชา, จักกระภักทิวาต,	ผู้ปกครองโลก, ผู้หมุนวงล้อ
จักกะภัก	
จำเนียร	นาน, ช้า, นานาน
จิงงกาน	นาน, ช้า, นานาน
เจียรกาน	เวลานาน
โจน	ผู้ทำการปล้น, ผู้ร้าย
โจนรูก่า	ผู้ทำการปล้น
ฉักภักชนี, ฉักรวูวรา	ร่ม, ร่มที่เป็นเครื่องหมายความเป็น พระเจ้าแผ่นดิน
ชงกา	ช้าง, หน้าช้าง
ช่น, ชล่นี, ชลนีย, ชนนีย, ชนนี่ไสย	น้ำ, สายน้ำ
ชลทาน, ช่นล่ทาน, ช่นทาไสย	สายน้ำ
ชวล่นี	แม่
ชลที, ชล่ที, ชล่นัง	น้ำ
ชล่นีย	แม่
ชลโน	น้ำตา

คำศัพท์	ความหมาย
ชัละเนต	น้ำตา
ชลา, ชลาไล	น้ำ
ชวารี	น้ำ
ชะอำหน้าก	กำลังและความสามารถ
จีพปราน	ชีวิต
จีวาสัน	กาย, สันชีวิต
จูลี, จูลีวัน, จูลิวันทา	ไหว้
โฏท่าม่าก	ทหารและที่ปรึกษาของพระเจ้าแผ่นดิน
โฏรียาก, โฏรียัจ	เคิน, ก้าวเคิน
ณ่มักส์กาน	ไหว้, การทำความเคารพ
ณิรัน	นาน, ไม่มีที่สิ้นสุด
คร่ทาน	หายไป
กาหรา	ก้าว
ทีชะ	อำนาจ, กำลัง
กุกี	ชมเชย, ยกย่อง, สรรเสริญ
เค็จโซไซ	อำนาจ, กำลัง
เค็ยรฉาน	สัตว์ชั้นต่ำที่มีลำตัวไปตามขวางโลก
กะโจ	หนัง
ถาน, ถาร	ที่, สถานที่
ทฤสา	เห็น, มองเห็น
ทศเนเทวา	มองดูเทวคา, เห็นเทวคา
ทสนา, ทสนากา	มอง, ดู
หันตา	หัน

คำศัพท์	ความหมาย
ทึนก่อน	ผู้กระทำกลางวัน, พระอาทิตย์
ทิวราช	พระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นใหญ่
ทีกา	ลูกสาว
ทึบ	เป็นของวิเศษ
ทึบบคี	ผู้เป็นใหญ่
ทิววาน	ป่าที่เป็นของวิเศษ
ทิวราช	พระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นใหญ่
ทิสถาร, ทิศถาร, ทิสถ่าน, ทิสถาน	ตั้งใจมั่น
ทुरुชั้น	คนชั่ว
ทुरुกัน	ไม่มีกำลัง, กำลังน้อย
ทูกตา	ผู้ส่งข่าว
ทुरुชน, ทुरुชน	คนชั่ว
ทुरुภน	ไม่มีกำลัง, กำลังน้อย
ทुरुะ, ทुरुะ	ความรับผิดชอบ, ภาระ, กิจการ
ทुरुกัน, ทुरुพัน	ไม่มีกำลัง, กำลังน้อย
ทูลี, ทูลีย	ฝุ่น, ละออง
เทคสหน้า, เทคหน้า	สอน, สั่งสอน
โทษโกโก	อันตรายที่เกิดจากการลงโทษ
นันทะ	ความยินดี
นีพอากาษ	ท้องฟ้า
นโยบาย	วิธีการ
นัคที	น้ำ, แมน้ำ
นะมคฺลิตะวา	ไหว้

คำศัพท์	ความหมาย
นะทะโร	เอ็น
นัคชา	เลียบ
นัจทิตาร	สายน้ำ, แม่น้ำ
นัฎภา	ท้องฟ้า
นากบ่าท	เท้าของนาค, คี้นนาค
นาเซท	แดนที่อยู่ในอำนาจ
นาภีย	สะทือ
นาวา	เรือ
นาเทนก	มาก, มากมาย
นา๒, นานา	ต่างๆ, มากมาย
น้าม, น้ามกอร, น้ามกือร	ชื่อ
นิจจัน	ช้า, นาน
นิกจา	ไม่เที่ยง
นิกไชย, นิกทรา	นอน
นินทา	ว่าร้าย, กล่าวร้าย
นิรันคัก	ช้า, นาน
นิสินทันา	นั่ง
นิจจกาน	ชั่วเวลานาน
นีสัน	ไม่มีที่สิ้นสุด, นาน
นีสาค	จากไป
นุเคราะ	ช่วยเหลือ, สนับสนุน
เนค (ให้มรุตัวเนค)	อะไรเลย (ไม่รู้อะไรเลย)
เนทร	ตา

คำศัพท์	ความหมาย
เนาว์รัตนา,เนาว์รัต	แก้ว แก้วชนิด
นวโลก	โลกใหม่,โลกเก่า
บริกษุ์สัน,บริกษุ์สัน ,บริกษุ์สัน	เกิดใหม่,ถือกำเนิดใหม่
บริกษุ์	โลก,แผ่นดิน
บวร ,บวอน,บวอร	ที่ดีที่สุด
บหรม	สูงสุด,ยอดเยี่ยม
บับผาสัง	ปก
บัพทา	ภูเขา
บาทา,บาทา,บาท	เท้า
บิคุเรจ,บิคุคอน,บิคุคราก,บิคุคา	พ่อ
บิคุมานทา,บิคุมารทอน	พ่อและแม่
บิคุราชมกตุรา	พ่อและแม่ของพระเจ้าแผ่นดิน
บินจา,บิรจา	เตียง
บุนรชาก	กำเนิดก่อน,ชาติก่อน
บุนริค	เมือง
บุดบา	ดอกไม้
บุหราน	เก่าแก่,แรกเริ่ม,เก่า
ปรหมาร,ประหมาร	วัด,ซัง,จำนวน
ปรโฆย	เปรียบ,เทียบ,เปรียบเทียบ
ปรโฆยช	ผลที่ได้รับ
ปรลิตที,ประลิตที	สำเร็จ,ทำให้สำเร็จ,อำนาจประโยชน์
ประจุนัน	เดี๋ยวนี้,เวลาที่กำลังเป็นอยู่
ประทีป	แสงสว่าง,วัตถุที่ให้กำเนิดแสงสว่าง

ศัพท์เก่า	ความหมาย
ไว้ภูสือ	เกิดใหม่, ถือกำเนิดใหม่
ไว้ตติภย, ไว้ตตีฬ, ไว้ตตีฬ, ไว้ตตาท	โลก, แขนงดิน
ไว้รา	แต่, ไวเซาะ
ไว้รา	ที่อยู่ของพระเจ้าแผ่นดินหรือลอร์ดช่วย
ไว้ราด	กษัตริย์, ผู้มีความรู้
ไว้ลก	จินแก้ว เทพยดา
ไว้ระตือ, ไว้ระเวียง, ไว้ระเวฬ	
ไว้จตะกือ, ไว้จตะกือ, ไว้จตะกือ	โลก, แขนงดิน
ไว้จตะกือ, ไว้จตะกือ	
ไว้คสิฬ	เกิดใหม่, ถือกำเนิดใหม่
ไว้โรหิต, ไว้โรหิต	กล่าวทศกัณฐ์ใหญ่, วกทศกัณฐ์ที่เลี้ยงด้วยนม
ไว้เคาะ	และทำนายไวยราห์สำนัก
ไว้จน	กลองเล็ก ๆ
ไว้คุมมาตา	เตียง
ไว้ตุเรด	ห่อและแห
ไว้เทค	ห่อ, ผู้ให้กำเนิด
ไว้คลา	คางประเทศ
ไว้ชาน	ถาม
ไว้เฮ	เกาะแก่ง
ไว้ตุต	ควรแก่การกราบไหว้
ไว้ธทาณ	ผู้ชาย
ไว้ธทาณ	สิ่งที่ได้รับจากการให้
ไว้ธทาณ	สิ่งที่ได้รับจากความชั่วที่ทำได้

คำศัพท์	ความหมาย
ที่สำค	ที่, วิชฺฐายะหิรัย
ที่สำน	กว้าง, โขง, ทรงกำลัง
ทณ, ทณณ, นลล, ทนล	กำลัง, ทนกำลังทณ
ทณโยธา	กำลังทณ, ทณทณ
ทณโลก	โลก, ทณทณทณและสัตว์
ทณทณ	เสก
ทณทณทณ	ทณ, ทณทณทณทณ
ทณทณ, ทณทณ	ใจ, ทณใจ
ทณทณทณ, ทณทณทณ	ทณทณทณทณทณ, ทณทณทณทณ
ทณทณ	ทณ
ทณทณทณ	ทณทณทณทณทณทณทณทณทณ
ทณทณ	ทณทณทณ, ทณทณทณ
ทณทณ, ทณทณ	ทณทณทณ
ทณทณ	ทณทณ
ทณทณ	ทณทณ, ทณ
ทณทณ	ทณ, ทณทณทณ, ทณทณทณ
ทณทณ	ทณ, ทณทณ
ทณทณ	ทณทณทณทณทณทณทณทณทณ
ทณทณ	ทณทณทณทณ, ทณทณทณทณ
ทณทณ	ทณทณ
ทณทณ	ทณทณทณ, ทณทณ, ทณทณ
ทณทณ, ทณทณ	ทณทณ, ทณทณ
ทณทณ	ทณทณทณทณ

คำศัพท์	ความหมาย
เพ็จ เพด	ผู้ทรงความรู้, หมอ สิ่งที่ปรากฏแสดงความเป็นชาย หญิง การแต่งตัวที่แสดงฐานะ อาชีพของคน
เพียร ไพชน, ไพรชน ไพจนา, ไพจนา, ไพคณา เพชคาท ภยักตี	ความพยายาม คนเปลกหมา ของที่ใช้กิน, อาหาร ผู้ทำลาย, ผู้ฆา เสือ
ภนละโยธา	กำลังทหาร
ภยาคตี	ความกลัวใช้, ป่วยใช้
ภยาบาร	รักษา, ช่วยเหลือ
ภยะยัคตรา	ขบวนของกองทหาร เฟอร์บหรือส่วนส่วน
ภระทาน	ให้
ภระสมุคสาคอร	ทวงน้ำใหญ่, ทะเล
ภระหวาน	ประตู, ทางเข้า
ภรี กษชาต	ต้นไม้
ภรี กทา	เจริญ, แข็งแกร่ง, แก่เตา
ภฤกทาจาร	ครู ผู้ทรงความรู้, ผู้ทรงคุณวุฒิ
ภฤษา	ต้นไม้
ภอร ไชย	สิ่งที่ปรารถนา เพื่อความชนะ
ภักตรา	ทหา
ภักสาทร	ของคิมและของกิน
ภัร ลมัตถา	ชนิดของปลา, ปลาชนิดต่าง ๆ

คำศัพท์	ความหมาย
ภาพ, ภาพ	พูด, คำพูด
ภาพ, ภาพภาพ	ชั่ว, โง่เขลา
ภาพ	ป้องกัน, รักษา
ภาพ	ทำลาย, ปล่อย
ภาพ	ถึงใหญ่, ใหญ่โต
ภาพ	ตั้งใจ, ยึดตั้งใจ
ภาพ	แต่งตั้ง, พิศูชากรรับตำแหน่งเจ้าพระ- เจ้าแผ่นดิน
ภาพ	ผู้ปกครอง องค์แผ่นดิน, พระเจ้าแผ่นดิน
ภาพ	ผู้ทรงใจกว้างแผ่นดิน, พระเจ้าแผ่นดิน
ภาพ, ภาพ	เครื่องระตัม, ฝา
ภาพ, ภาพ	ของกิน, อาหาร
ภาพ	สิ่งที่ภักดี, ความร่ำรวย
ภาพ	ผู้ปฏิบัติ เจริญการ ถึงความเป็นพระสุพล
ภาพ, ภาพ	ความกลัว, ลัทธิราช, สิ่งที่ทำลัทธิราช
ภาพ	เครื่องระตัม, ฝา
ภาพ	ชาติ, เจ้าชาติโลกแก่กัน
ภาพ	แยกบ้าน
ภาพ	ถนน
ภาพ	สำเร็จความใจ, เป็นใจตั้งใจ
ภาพ	ที่ไว้ถวายของพระเจ้าแผ่นดิน
ภาพ, ภาพ	เจ้าแห่งเนื้อ, สัตว์ผู้ยิ่งใหญ่กว่าสัตว์อื่น

คำศัพท์	ความหมาย
มโหฬาร	อำมาตย์ผู้ใหญ่มีหน้าที่เกี่ยวกับศาสนา และการทำนายนในราชสำนัก
มหัศจรรย์	ใหญ่, ยิ่งใหญ่
มหาจักรวรรดิ	ผู้มีบุญญาภิบาลมาก
มหาโกศวาโท	ผู้มีเงินทองมาก
มหาอัครเสนา	กองไฟใหญ่, มีไฟมาก
มอญ	แก้ว, ลูกแก้ว, เพชร
มอญ	ความตาย, ทาย
มอญไชย	ขณะที่ยิ่งใหญ่อ
มอญโสม, มอญสับ	การฉลองที่ยิ่งใหญ่, การละเล่น
มะนุษยชาติ	คน
มหาโกศวาโท	ผู้มีเงินทองมาก
มหาปราสาท	วังใหญ่, ที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดิน
มัจฉา	ปลาและเนื้อ
มัจฉา, มัจฉา, มัจฉา	กราบไหว้
มัจฉา	แม่
มาศ	ทองและแก้ว
มาศ	แม่
มาศ	ชายหนุ่ม
มาศ	วิธีการหลอกลวง
มานุส	คน
มารณะ	ความตาย, ทาย

คำศัพท์	ความหมาย
วิสัย	เพื่อน
วินัย	สมอง
มุขตา, มุขตา	หนทางทางปาก, ปาก
มุขกร, มุขกล, มุขกูร	ดี, สูงสุด, เป็นสิ่งที่ดี
มุขลิน, มุขลิน	สปรก, ความสปรก
มุขวา, มุขสา, มุขสา	เท็จ, ไม่จริง, การพูดเท็จ
มุขตา, มุขหะตา	ความอ่อนโยน
เมกัย	ขี้ลม, กอนเมฆ, ละอองน้ำที่จับตัวเบา
โมทนา	ยินดีด้วย, เห็นดีด้วย
โมทนาทาน	ยินดีในการให้
ชาฎี, ชาฎีกา, ชาฎีกา, ชาฎี- วังหงสา, ชาฎีกวัง, ชาฎี, ชาฎี	พี่น้อง, พวกพ้อง, ผู้ที่เกี่ยวข้อง
ชาตครา	เดิน, เดินทัพ
ชวาหะ	จนกระทั่ง
ชุกตธรา	ในระหว่างคู่ (เท่า), อยู่ใต้อำนาจ
ชุก, ชุกุน	คู่ (เท่า), อำนาจ
ชุกาการ, ชุกา	หนุ่ม, สาว, อ่อนเคียงสา, ไฉน
ชุกาตติกา	พี่น้อง, พวกพ้อง, ผู้ที่เกี่ยวข้อง
ชุกิชาต, ชุกิชาต	เดิน, เดินทัพ
เชานารีย	หญิงสาว
เชาวภาษ	ความอ่อนเยาว์, ความเป็นหนุ่มสาว
โยธา	ทหาร
รชชา	ความรู้สึกที่รับทางประสาทของลิ้น

ศัพท์ไทย	ความหมาย
รด	พาดะ 2 หรือ 4 ล้อ เข็มควมมา
รมฎา, รมมยา	ยินดี, หอใจ
รพี, รสยา	ความรู้ดีที่ได้รับทางประสาทของลิ้น
รพีครต, รพีคตพมาลา	กลิ่นหอม
ราชช	พระเจ้าแผ่นดิน, เกี้ยวของกับพระ- เจ้าแผ่นดิน
ราชครู	ผู้ทำการสอนหนังสือในราชสำนัก
ราชชุกท	ห้อยของพระเจ้าแผ่นดิน
ราชจายาน	พาดะของพระเจ้าแผ่นดิน
ราชาพิราช	พระเจ้าแผ่นดินผู้ยิ่งใหญ่กว่าผู้อื่น
ราชามีเสก	พิธีแต่งตั้งเข้ารับตำแหน่งพระเจ้าแผ่นดิน
ราช	พิธีแต่งงานของพระเจ้าแผ่นดิน
ราชชการ, ราชชอกาน	พระเจ้าแผ่นดิน
ราชชงคา	งานของพระเจ้าแผ่นดิน
ราชชยาน, ราชชยาน	ทหาแข่งของพระเจ้าแผ่นดิน
ราชชจุก	พาดะของพระเจ้าแผ่นดิน
รักชชาติ	ลูกชายของพระเจ้าแผ่นดิน
รุกชัง, รุกชท	คนไม่
โรก, โรกท	คนไม่
โรกทโรคา, โรคาโรค	ความมัวไซ้, สาเหตุทำให้มัวไซ้
ฤาไทย	ความมัวไซ้หลายชนิด
ลักระณะ	ใจ, หัวใจ
	เครื่องถวาย

คำศัพท์	ความหมาย
สักसानกรา ลินลา, ลินลาท, ลีรลา, ลีรลาจ ลีลา, ลีนลาท โลกศอกอร วัฏกาย	จกหมายที่เขียนเป็นตัวอักษร เลื่อน, การเล่นกีฬา, การเดิน, ท่าทาง คินแคนที่อยู่ทางเหนือ ร้างที่คี่ยิ่ง, ร้างของพระเจ้าแผ่นดิน หรือของพระพุทธรเจ้า
วรรณทิกะวา วะทะ	ไหว้, ยกมือไหว้ พุก, คำพุก
วังถัง วัชนา, วัชนา, วัชนัง	ไท คำพุก
วัคทะวาจา วัน	คำพุกที่มีประโยชน์ ไม้เลื้อย, เถาไม้เลื้อย
วันท์, วันทันา วันทนาการ, วันทะนาการ	ไหว้ การทำการไหว้
วาจงง วาโย	คำพุก ลม
วิเขียน วิชา, วิทชา, วิททียา	แก้วที่มีค่า ความรู้
วิกคี่ วิสะ, วิสะหละ, วิสาหละ	ปีกสภาพ, พลาท, โซคร้าย สนิทสนม
วิสุจ วิโยก	ม่าน พลัทพลาท, เสร้าโศก
วิวา, วิวาน	แคงงาน, หมั้นหมาย

ศัพท์	ความหมาย
วิวาท	ทะเลาะ, โต้เถียง
วิเสศ, วิเสส	ยอดเยี่ยม, ตั้งอยู่ในฐานะสูงสุด
เวณ	ห้องท่า, อากาศ
ซาชา	กิ่งไม้
สกุณา	นก
สังคา	งูจงง, สืบสน
สงไชย	นัยไมถวน, มากมาย
สติดเสถียน, สติดเสถียร	ตั้งอยู่อย่างมั่นคง, คงอยู่, แน่นอน
สรैया	เวลาใกล้ค่ำ, หลบค่ำ
สรบภไท	ความกลัวหึ่งเขต, อัตรราชหึ่งเขต
สรพ, สรพ	หึ่งเขต, หึ่งปวง, หึ่งสิ้น
สมตี	ความรู้สึกล้ว
สรวีต	ภักษที่แก้ว, งู
สอดดาร	ที่
สะหุการ	การทำความยินดี, ยินดีด้วย
สะระนาการ	จำได้, ระลึกได้
สะระหัจ	ทั่วไป, ทุกแห่ง
สักกัณา, สักกุนี, สักนี, สักนิน	นก
สังวีทา	ต่าง ๆ
สังจะหาที	พูดจริง, คำพูดจริง
กัจจา	จริง, แน
สักตะ	สิ่งมีชีวิต
สักดาเมอร์	ตั้งมั่น, มั่นคง

คำศัพท์	ความหมาย
ศัพท์	เสียง, คำพูด
ศัพท์แพศยาศา	สำเนียงพูดของคนกลุ่มต่าง ๆ
สัมมลี, สัมมัลลีย, สัมมลลีย	ไม้จิว
สาขา	กิ่งไม้, แยกแขนง
ลาคอร	ทะเล
สาจรทรา, สาทรทรา	อาวุธ
สาถึ	คนขับรถ
สาห้าว	กล้าหาญ
สาหัลลีย	ไม้จิว
สิงหนานัท, สิงหนาค	การเปล่งเสียงอย่างทรงอำนาจ
สิงหนาการ	การนั่ง
สินลา	หิน, เริงยา
สินไชย	ลูกศร
สิมภลลีย, สิมภลลือ	ไม้จิว
สีหะราก	พญาสีหะ, อองอาจ
สุก, สุกขี, สุกขีย, สุกขั, สุกขวา	ความสบายกายสบายใจ
สุก เสม, สุก เสม	ความสบายและความสุขใจ
สุคา, สุกา	ลูกสาว
สุวี	เสียง
สุคนทา, สุคันทา	กลิ่นหอม
สุทัน	แผ่นดิน
สุทีย	สะอาด, บริสุทธิ์
สุภา	สกลใส, สว่าง; สวยงาม

คำศัพท์	ความหมาย
สุภาว	ความเป็นดี, ความเรียบร้อย
สุริการ	ความกลาพญู
สุวรรณ, สุวณ	ทอง
สุวรรณรัตตชชชวาน	ส่องแสงสีทอง
สุวันสิริ	ภูเขาทอง
เสก, เสก	การสถาปนา เชารับตำแหน่ง
เสนา	ทหาร, คนใช้
เสกกรมภริย	ทหารและข้าราชการผู้ใหญ่
เสกกรมภ	ทหารและปรีภษาของพระเจ้าแผ่นดิน
เสกภอะนุกรม	ทหารติดตาม, ทหารตามลำดับชั้น
เสก	ทหาร
เสาน, เสาวน, เสาวน	คำพูด
เสยชรา, เสยชรา, เสยช	หัว
ไสยชต, ไสยช	นอน
โสภะโสภ, โสภ	เศร้า, เสียใจ
โสจ	เกิด
โสตรหรือตุงง	ส่วของร่างกายที่ไ้เงงเสียง
โสทอ, โสทอ	ดี, งาม, สวย
โสทา	แผ่นดิน, โลก
โสภาวอ	สวยงามและสูงส่ง
โสภากัชชช	สวยงามสุกใส
โสภ	ดี, งาม, สวย
นางสา	เนื้อ

คำศัพท์	ความหมาย
หังการ	ความแข็ง
หังโหย, หังยั้ง, หังหะยั้ง	ใจ, หัวใจ
หัตถ์, หัตถ์	ดีใจ, ยินดี
หัตถ์, หัตถ์	กำเนิดที่เร็ว, ชั่วช้า
หัตถ์, หัตถ์	ใจ, หัวใจ
หัตถ์, หัตถ์	สิ่งที่ทำให้เกิด, ต้นกำเนิด
หัตถ์, หัตถ์	มากมาย
หัตถ์, หัตถ์	ห้อง
หัตถ์, หัตถ์	คิดต่อ, ต่อกัน
หัตถ์, หัตถ์	สอน, ตามสอน
หัตถ์, หัตถ์	มากมายจนนับไม่ถ้วน
หัตถ์, หัตถ์	แต่งตั้งเป็นพระเจ้าแผ่นดิน, แต่งงาน
หัตถ์, หัตถ์	ไหว
หัตถ์, หัตถ์	ชั่วช้า, โง่งเขลา
หัตถ์, หัตถ์	มากมาย
หัตถ์, หัตถ์	คนที่อยู่ในบังคับ, คนที่อยู่ในอำนาจ
หัตถ์, หัตถ์	ไว้วางใจที่สุด, มาก
หัตถ์, หัตถ์	สิ่งที่มีจำนวนมาก, มากมาย
หัตถ์, หัตถ์	เวลาที่ยังไม่มาถึง
หัตถ์, หัตถ์	โทษเล็กน้อย
หัตถ์, หัตถ์	กล่าวคือ
หัตถ์, หัตถ์	พระเจ้าแผ่นดินฝ่ายตรงข้าม

คำศัพท์	ความหมาย
<p>อะลงกฎ, อะสังกา อะสงไชย อะสุจี อะสุพ, อะสุพัง, อะสุกงง อะหงง อักชะหลัก อักมะเหสี, อักมีเหสี, อักมะเหสี</p>	<p>ประกบ , ตกแต่ง ไม่มีที่สิ้นสุด, นับไม่ถ้วน, มากมาย ไม่สะอาด ไม่สะอาด, ไม่น่าพอใจ, น่าเกลียด ข้า, เรา, สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง มากมาย ชายาองค์ใหญ่ของพระเจ้าแผ่นดิน เมียหลวงของพระเจ้ากิน</p>
<p>อักษ อักขา, อักขาไสย, อักขาไสย อักขาไสย, อักขิยาไสย อักสะบาทลีย</p>	<p>ประโยชน์ ความต้องการ, ความประสงค์</p>
<p>อักษะ อักสำปักสะ อันชูลีย</p>	<p>เนื้อความของคำสอนในพระศาสนา ลมหายใจ ลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ประณมมือไหว้</p>
<p>อันครุหาร อันตะคุนัง</p>	<p>หายไป ใสน้อย, ล่าใส่เล็ก</p>
<p>อันตั้ง อับปรุหฺรา, อับปะหฺรา</p>	<p>ใส่ใหญ่, ล่าใส่ใหญ่</p>
<p>อับภิวัน</p>	<p>แพ้, ไม่ชนะ</p>
<p>อับปรุมุณฺคุน</p>	<p>ไหว้</p>
<p>อับประกาศ</p>	<p>ไม่ก็, ไม่งาม, ไม่มีประโยชน์</p>
<p>อับปะหฺรา</p>	<p>ฝึกส่วน, อับอาย</p>
	<p>แพ้, ไม่ชนะ</p>

คำศัพท์	ความหมาย
อัปประลัก	ไม้ตะพานาง
อัประราไซย, อัปปรา, อัปลา	เตา, โยชนะ
อัถฉายา	เม็ดยูใหญ่, เวียงหลวง
อัถัง	พระอาทิตย์ตกดิน, เวลาใกล้ค่ำ
อัถฉาณ	สิ่งที่ได้มาที่คงทนยั่งยืน
อาเก็ช, อาเก็อน	กระจัดกระจาย, ปกคลุม, เต็ม, ปรากฏ
อาจม	ขึ้น, ปรากฏขึ้น
อาหัง, อาหัง	ผลัดใบ
อาหุโศ	ความมืดเล็กน้อย ๆ
อาหุทาเรเตชา	อำนาจอันน่าประหลาดใจ
อาหอร	เครื่องประดับ
อาหัน	ตาย
อาหิโย	ความไม่กลัว, การชกโทษ, ไม่เอาผิด
อุกัณเฑ	เขมือบ, จ้องมอง
อุจกตา	น้ำ
อุจุกคัง	กึ่งดี
อุจอร	โพธิ์เลื้อย, อยู่ทางเหนือ
อุจกัองะโ	สูงและดำ
อุจกรียัง	อากาศใหม่
อุจวารา	ทางเขา, ประตู
อุจกั	น้ำ

คำศัพท์	ความหมาย
อุทอน, อุช้อน อุบปรโหม อุปรเทศ อุประมาร, อุปรหมา อุประกา อุประมา, อุประหมา อุปรหมา, อุปรหมา อุสุพ อุทัง , อุทังกา อุคม อุก่อน อุทา อุบาย	ท้อง ถูกเปรียบ, สิ่งที่ถูกนำมาเปรียบ แนะนำ, สั่งสอน ความเหมือน, ตัวอย่าง ช่วยเหลือ ความเหมือน, ตัวอย่าง ไม่สะอาด เยื่อหุ้ม, จอทอง มีพร้อม, พรั่งพร้อม เหนือ, ทิศเหนือ น้ำ ความสามารถในการเบี่ยงเบน เลี้ยวเปลี่ยน
อุหัง เอกกา, เอกา เอกะตา เอาพิบ โอยกา โอยถึ โอภาค, โอการ โอรจสา, โอรคสา	เยื่อหุ้ม, จอทอง หนึ่ง, เปล่าเปลี่ยว ความเป็นหนึ่ง, เปล่าเปลี่ยว ไม่สมควร, ไม่เหมาะ, ค้อยโอกาส ปู่ ย่า แสงสว่าง, รูปร่าง ลูกชาย

ข. ศัพท์ที่ใช้เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนา ภาษาบาลี - สันสกฤตที่รับมาใช้ในภาษาไทยส่วนหนึ่งได้เข้ามากับศาสนาพุทธ เพราะฉะนั้นศัพท์ส่วนหนึ่งที่รับมาจากภาษาบาลี - สันสกฤตในภาษาไทยจึงเป็นศัพท์ที่เกี่ยวกับศาสนาทั้งศัพท์เกี่ยวกับกรรมต่าง ๆ ภาษาบาลี - สันสกฤตในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชก็เช่นเดียวกัน ปรากฏว่ามีศัพท์ส่วนหนึ่งที่เป็นศัพท์ที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธ และศัพท์เหล่านี้จะมีความหมายเหมือนกับภาษาเดิมทุกประการ เพราะเป็นศัพท์ที่ไม่มีใช้ในภาษาดั้งนครศรีธรรมราชมาก่อนเมื่อรับศัพท์เหล่านี้มาใช้จากภาษาบาลี - สันสกฤตจึงยังคงความหมายเดิมไว้ เช่น

คำศัพท์	ความหมาย
กรรอุหนา, กรู่น่า	ความเห็นใจ, ความสงสาร
กัรรุณา, กัรรุหนา	
กัรบปี, กัรบปี	เหมาะสม, สมควร
กามถาน, ก่าถาน	การบำเพ็ญเพียร โดยเพิ่มข้อปฏิบัติพิเศษ
กาเมสุมิคณา	การประพฤตินิดในกาม
ก่าภสิภระยูก	คัมภีร์พระยมก
ก่าภสิภระบัคสดาน	คัมภีร์พระปฏฐาน
ก่าภสิย	คัมภีร์
ก่าภสิยวิวงง	คัมภีร์พระวิวงง
กุกฉิกโกถาค	คำกุก
กุสะลา	ที่, งาม, ฉลาด
ชเหลือ, ชียเลข	ความเศร้าหมองในใจ
ชรัคือ	ความออกทน
ชินณสิ, ชินนะสิย	พระนามของพระพุทธเจ้า
ชินนุรค	โอรสของบุษณะ หมายถึง พระภิกษุ
ชิม, ชิมชิวีย, ชียวีย, ชิม, ชิมวีย	
ชียวา, ชียวิก, ชิว, ชิวา, ชิวาร	ความมีชีวิค
ณะสิการ	การทำในใจ, การภาวนา

คำศัพท์	ความหมาย
เศษะกะมะ กัมะ ทักดาคทศพล, ทักดาคค ทักดา, ทักดาคัก ทวีक्षा ทันท่า ไทรปิกคัก	อำนาจของการทรมานร่างกาย การบำเพ็ญความเพียรทรมานร่างกาย พระนามที่ใช้เฉพาะสำหรับพระพุทธเจ้า เล่าเรียน ความอยาก คำสอนของพระพุทธศาสนารวบรวม เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1. พระอภิธรรมปิฎก 2. พระสุกคัมปิฎก 3. พระวินัยปิฎก
ไทรยลัค, พระไทรยลัคยาน	ความเป็นธรรมชาติ 3 อย่าง คือ ความไม่เที่ยง ความทนไม่ได้และ ความบังคับไม่ได้
ทักชีนา ทัน ทางมักทางยัน ทาคค ท้ามัง	ของที่ให้, ของบริจาค สภาพที่ทรงไว้ซึ่งความจริง คำสอนของศาสนาพุทธ ส่วนประกอบของร่างกาย พระรัตนไตรองค์ที่ 2 คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
ท้ามักสบุชา ทิรนัง ทินนาทาน ทุกซา, ทุกค ทุกโสถ, ทุกโสถกั	การบูชาพระพุทธเจ้า ความง่วงเหงา การเอาของที่คนอื่นเขาไม่ได้ให้ สภาพที่ทนไม่ได้, ความยากลำบาก สภาพที่ทนไม่ได้และความเศร้าใจ

คำศัพท์	ความหมาย
ทุซโทมะนัค	สภาพที่ทนไม่ไ้และความเสียใจ
ทุซเวทนา	ความรู้สึกทนไม่ไ้, ความรู้สึกล่าบาก
ทุคจะหริค	การกระทำที่ชั่ว, ความประพฤติที่ผิด
ทุสมโทยุ	เสียใจ
โทรมมนัค	ความเสียใจ
โทโส	ความโกรธ
นัคจค็ือ	การขบร้อง
นียโรค	ความคับทุข
นิริอกาน, นิริกาน, นิฎากาน	การเข้าถึงสภาพแห่งความหลุดพ้น
นึรการ, นึฎการ	
นือโรสคัจจง	อริยสังค็ือความคับทุข
นริบัค	การทำตาม, ความประพฤติ
นริกาน	ผู้แวกล้อม, ผู้คิกคาม, สวาก
นริสคคิ, นริสค, นริสคคิชย	ความสะอาด, การทำให้สะอาด
นือริมัค	ประโยชน์สูงสุด
นือริจาค	การสละ, การให้
นันทิก, บัรทริทิจ	ผู้คงแก่เรียน, ผู้ชำนาญ, คนฉลาด
บางสกุณ	เศษผ้าที่ไ้จากกองฝุ่นหรือกองขยะ
บาพ	ชั่วร้าย, เลว
บารหมึ, บาระหมึ	ความสมบูรณ์, ความคิที่ไ้สิ่งสมมา
บาสักบาสิกา	ผู้เลื่อมใสในศาสนาพุทธที่ยังครองเรือน
บิณยัฉัน	กอง 5, ชันธ 5
บิณฑิบาท	อาหารที่พระไ้จากการถวาย,
	การแสวงหาอาหารของพระภิกษุ
บุคคานันยัค	ชื่อขรรคมวมกหนึ่ง

คำศัพท์	ความหมาย
บุชากร ปรัด้า, ปรัด้าพก ปรัด้าก	การเคารพไฟ, การบูชาไฟ ช่วยเหลือ, อุดหนุนผู้ช่วยเหลือ พระนามพระพุทธเจ้าเสียงเพี้ยนจาก "พระภาค"
ปรักคิโลมโลกิ	ทามโลก, ทามชาวบ้าน
ปรักคสน้า	หัวข้อที่คองแก่ไซ, บัญหา
ปะตะ	การบำเพ็ญเพียรด้วยการทรมานกาย
ปะระมิงสุกซัง	ความสุขขั้นสูงสุด
ปะระโลภยั	การเกิดในชาติต่อไป, ชาติหน้า
บันยา, บัญญา	ความฉลาด, ความสามารถในการรับรู้
บัรจะขัน	กอง 5, ชั้น 5
ปานาคิปาตา	การฆ่าสัตว์, การทำลายชีวิตผู้อื่น
ปิตี, ปียตี	ความยินดี
โปสถถา	การสมาทานศีลในวัน 8 คำและ 15 คำ
พระกัคสับ	พระนามของพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง
พระชินญัสย	พระผู้ชนะหมายถึงพระพุทธเจ้า
พระกะภาคข	พระนามของพระพุทธเจ้า
พระไตรยสัมขาน	ความเป็น 3 อย่าง คือ
พระลักณะชาน	ความไม่เที่ยง ความทนไม่ได้และ
พระท้ามัง, พระท้าม่า	การบังคับไม่ได้
พระท้านัก, พระท้าน่า	พระรัตนไตรย 1 ใน 3 คือ
พระนัคไตรย, พระรัคคะนัจไตร	พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
พระท้อง, พระพุทัง	แก้วสามประการในศาสนาพุทธ
พระบุมีภาค	ผู้ประกาศศาสนาพุทธ
พระพุทเจ้า	พระพุทธเจ้า

คำศัพท์	ความหมาย
พระสะกัรียะมุนี	พระผู้มีเชื้อสายชาวศากยะ หมายถึง พระพุทธเจ้า
พระนิภาน	การเข้าถึงสภาพแห่งความหลุดพ้น
พระปะระมา	ผู้ที่สูงสุด, พระพุทธเจ้า
พระสง, พระสงคังสงโคอ, พระสังคา	พระสงฆ์หนึ่งในสามของพระรัตนไตรย์
พระสาตศา	พระผู้สั่งสอน หมายถึงพระพุทธเจ้า
พระเม็จตา	ความรัก, ความเห็นใจ
พยากฎิฏก	ความลำบากจากความป่วยไข้
พระสิริมัท	ธรรมสูงสุด คือ พระนิพพาน
พิกขุ	นักบวชในศาสนาพุทธมีอายุ 20 ปีขึ้นไป
พีเนคกรัม	การออกบวชเพื่อแสวงหาทางพ้นทุกข์
พุทธคึกา	พระคำรัสอธิบายของพระพุทธเจ้า
โพคธิสมภาร	สภาพแห่งความรู้ที่สูงสุด
โพทีสัท	ผู้ที่จะเข้าถึงการตรัสรู้
พุทธชาฎน	ผู้มีเชื้อสายความเป็นพระพุทธร
พุทธคึกา	พระคำรัสอธิบายของพระพุทธเจ้า
พุทธันยัค	ข้อบังคับของพระพุทธเจ้า
พุทธชา, พุทธิเจ้า	พระพุทธเจ้า
พุทธภาที, พุศทวาที	พระคำรัสของพระพุทธเจ้า
พุทธะคูนัง	พระคุณของพระพุทธเจ้า
โพชียาน	ความรู้ที่ทำให้เข้าถึงความเป็นพระ
ภระทักดาคัค	พระนามของพระพุทธเจ้า
ภระทะคະกัถา	ชื่อคัมภีร์ชาคุกดา
ภระภุกทีเจ้า	ผู้ประกาศศาสนาพุทธ, พระพุทธเจ้า
ภระโลกนาถา	พระผู้เป็นที่พึ่งของโลกหมายถึง
	พระพุทธเจ้า

คำศัพท์	ความหมาย
กระสังคนีย์	ชื่อพระคัมภีร์ พระธรรมสังคณี
กระสิร์เก็จ	พระผู้รู้ทุกอย่าง, พระพุทธเจ้า
กระโสครกระวินัย	พระสุครพระวินัย
กระอัมภีท่า	พระอัมภิธรรม
ภาวอนา	การตั้งสมาธิ, การท่องเที่ยวในใจ
ภิกขุณี	นักบวชหญิงในศาสนาพุทธ
ภุทศิกา	คำอธิบายของพระพุทธเจ้า
ภุทศิก	ผู้ที่เข้าใจถึงการตรัสรู้
โลกที่สมภาร	การสั่งสมความสามารถที่จะทำให้ตรัสรู้
มหาเดร	พระภิกษุที่บวชนานกว่า 10 พรรษา
มักคะสัคจ้งง, มักสัค	ความจริงสูงสุดคือ มรรค 4
มักสิยณนสัย	มรรค 4 ผล 4
มักณีวีรัง	ความตระหนี่
มักมรคา, มักะวิถิ	หนทางแห่งมรรค
มังฆโล	เป็นสิ่งที่ดี, นำโชคดีมาให้
มุนีนาก	พระผู้รู้และเป็นที่ยิ่ง คือ พระพุทธเจ้า
มิจจาทาน	การให้ในที่ผิด, การให้แก่บุคคลที่ไม่สมควรจะให้
มินทัง	ความเกียจคร้าน
เมตาทาน	การทำความสงสารไว้ในใจ
แม็คไกรย	พระนามของพระพุทธเจ้าที่จะตรัสรู้ ก่อนจากพระโคตมพุทธเจ้า
โมโห, โมโห	ความหลง, ความโกรธมากจนขาดสติ
รากษกันหา	ความใคร่และความอยาก
รากา	ความใคร่

คำศัพท์	ความหมาย
วิฑาปาน	การเข้าถึงสภาพแห่งความหลุดพ้น
รูปพระท่า	สิ่งที่ปรากฏเป็นรูปร่าง
อุกขัสงสาน	สภาพของโลก
โลกทวิทาน	สิ่งที่เป็นธรรมดาของโลก ๘ อย่าง
โถมก่อโลโหสัร; โลโพอโทโสย	ความอยากได้และความโกรธ
โลพ, โลโพ, โลโก	ความอยากได้
วักทะสงสาน, วักนะสงคาร	สภาพการหมุนเป็นวงกลมของโลก
วิการละโลกชะนา	การกินอาหารในเวลาไม่สมควร
วินอิทธิ	ส่วนของร่างกายที่ทำให้มีความรู้สึก
วียริยยะ, วิริยะ	ความเพียร, ความพยายาม
วี	ความมีชีวิต
วินยา	คุณสมบัติที่ทำให้สัตว์มีชีวิตและความรู้สึก
วีโนย	ข้อบังคับของพระภิกษุ
วียนิถิตตา	ความสงสัย
ษัพะหุค	คนดี
ชาวกกา	ผู้ฟังคำสอน
สงคา, สังสังคัง	พระสงฆ์
สงสาน	การเวียนตายเวียนเกิด
สัถี	ความรู้สึกตัว
สมโพชทียาน	คุณธรรมที่ทำให้ภริสู
สมัมณะ	นักบวช, ผู้สงบ, ผู้สันโดษ
สม่าค	สภาพจิตใจที่สงบ, การทำใจให้สงบ
สม่าทาน	การรับเอา, ความตั้งใจ, การให้สัญญา
สม่าทีย	สภาพจิตใจที่สงบ, การทำใจให้สงบ
สมุกไทย	ต้นกำเนิดของความทุกข์

คำศัพท์	ความหมาย
<p>สมุคส์คัจจง สร้เพ็ฐ, สร้แกก สร้เพ็คยูกายาร สรร เพ็ญโลกม ลักกีนาทาคา</p>	<p>อริยสังข์คือสมุทัย ผู้รู้ทุกอย่าง คือ พระพุทธเจ้า ความสามารถที่จะให้รู้ทุกอย่าง พระนามของพระพุทธเจ้า ตำแหน่งที่บรรลุนิพพานในศาสนาพุทธ ชั้นที่ 2 ใน 4 ชั้น คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พระโสดกัมมัน 2. พระสกทาคามี 3. พระอนาคามี 4. พระอรหันต์
<p>สังฆารรา, สังฆา, สังคา สังคัสสะมุชา สักคิ สักทา, สัททา สันยา สัพพรยุ สัพพะรุก, สัมมहरुค สัรร เพชคันยาน สาทุอะ สาร์อะเพ็จ สาสกา สามุहरुค, สามัมมะहरुค, สามุहरुค สามคัเนน, สามเนน ลิกข่า</p>	<p>สภาพที่ถูกปรุ้งแก่ง การเคารพพระสงฆ์ ความระลึกได้ ความเชื่อ, ความเลื่อมใส ความจำได้, ความรับรู้ ผู้รู้ทุกอย่าง คือ พระพุทธเจ้า คนดี สภาพที่ทำให้รู้ทุกอย่าง ดี, มีประโยชน์ ผู้รู้ทุกอย่าง คือ พระพุทธเจ้า ผู้ที่ทำการสั่งสอน คือ พระพุทธเจ้า คนดี นักบวชที่ไม่ครองเรือนมีอายุต่ำกว่า 20 ปี, สามเณร การเล่าเรียน, การฝึกฝน</p>

คำศัพท์	ความหมาย
ลิกา สิน, สินลาจาน	ผู้หญิงที่นับถือพุทธศาสนา ข้อปฏิบัติเพื่อความเป็นคนดีใน ศาสนาพุทธ
สิริสาโกဠးမုနီ สียร์คนไตรย สืออาน, สืออาร	พระนามของพระพุทธเจ้า แก้ว 3 ประการ ในศาสนาพุทธ พระนามพระพุทธเจ้าที่จะตรัสรู้ต่อจาก พระโคตม
สිරဲဧဇ်, สီဆဲဝဲဧဇ် โสคา	พระนามของพระพุทธเจ้า สภาพการบรรลุธรรมขั้นที่หนึ่งเรียกว่า พระโสดาบัน
หิยวีคိပ္ပံပံ อนันคัง อนิจจัง, อนิจจา อภิกิทำ	ความละลายแก่ใจและความเกรงกลัว ต่อบาป
อังหรร, อังหรั อหนักกา, อหนักกา อหนาก, ออชนาก อะกุสะลา อะนะโลโพ อะโนทัมปัง อะวันยิกา อะวิชา	สภาพที่ไม่ใช่ตัวตน, สภาพที่บังคับไม่ได้ สภาพไม่เที่ยง, ไม่คงทน พระอภิธรรม 1 ใน 3 ของพระไตร- ปิฎก
อังหรร, อังหรั อหนักกา, อหนักกา อหนาก, ออชนาก อะกุสะลา อะนะโลโพ อะโนทัมปัง อะวันยิกา อะวิชา	สภาพการบรรลุธรรมขั้นสูงสุดเรียกว่า พระอรหันต์ สภาพไม่เป็นตัวตน, สภาพที่บังคับไม่ได้ ไม่มีที่พึ่ง ไม่งาม, ไม่ดี ความไม่ย่อภาค ความไม่กลัวบาป ผู้ที่อยู่ในป่า ความไม่รู้

คำศัพท์	ความหมาย
<p>อะโหีกัง</p> <p>อักกุ, อักกุสน, อักกุสัน</p> <p>อักทินนาทานา, อักทินนาทานา</p> <p>อักอัถ์เณทานา</p> <p>อัฐปรหมัต</p> <p>อัมบาช</p>	<p>ความไม่ละเอียดรอบ, ความไม่มีศีลธรรม</p> <p>ไมตรี, ไมลลาค, ไมงาม</p> <p>การถือเอาทรัพย์สินของผู้อื่นโดยเจ้าของเขาไม่ได้ให้</p> <p>ประโยชน์สูงสุด 8 อย่างในศาสนาพุทธ</p> <p>ไม่มีความสุข, สถานที่ลงโทษวิญญานของผู้ทำความชั่ว</p>
<p>อาโฆเตโฆ</p> <p>อาหัมบุกกัน</p> <p>อาชฺฐัมโน</p> <p>อาวอน</p>	<p>น้ำและไฟ</p> <p>ผู้ที่ไม่สมควรจะบรรลุนิพพาน</p> <p>ความมีอายุยืนยาวและมีทิพารมณ์สวย</p> <p>ขวาง กัน ปิด</p>
<p>อาหราม</p> <p>อุตจา</p> <p>อุระจัจ</p> <p>อุบปร ชา, อุบประชา, อุบปะชา</p> <p>อุบปรสมบต</p>	<p>สถานที่อาศัยของพระภิกษุ</p> <p>ที่นั่งและที่นอนอันสูงใหญ่</p> <p>ความห่วงหาอาลัย, ความกังวลนอน</p> <p>ผู้ทำการอุปสมบทให้แก่ผู้ที่จะเป็นภิกษุ</p> <p>การ เข้าสู่ภาวะความเป็นพระภิกษุ</p>
<p>อุเบกขา, อุเบกสา</p> <p>อุปา</p> <p>เอ็กอัททักชินา</p> <p>เอกุตส์สัน</p> <p>เออิ</p>	<p>ความวางเฉย, ความไมตรีใจไม่เสียใจ</p> <p>ผู้ทำการสั่งสอน</p> <p>สิ่งของที่ไว้เยียด เข็มและสูงสุด</p> <p>ไมตรี, ไมงาม</p> <p>การ เข้าถึงความเป็พระภิกษุโดยการยอมรับของพระพุทธรูปเจ้าโดยตรง</p>

ก. ศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะ กิตติศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะของ บุคคล สถานที่ เวลาและ
 ชื่อสัตว์ต่าง ๆ ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชรับมาจากภาษาบาลี - สันสกฤต ศัพท์กลุ่ม
 นี้ถือว่า ความหมายยังเหมือนในภาษาบาลี - สันสกฤต เพราะในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
 ยังคงใช้ตามความเชื่อเดิมที่ใช้ในภาษาบาลี - สันสกฤต เช่น

ศัพท์	ความหมาย
กระเวก	ชื่อนกในป่าที่ขนน่องเสียงไพเราะ
กานนาคคราช	ชื่อธาระยานาคชื่อกาฬ
กายนะคร	ชื่อเมืองตั้งขึ้นโดยการ เปรียบเทียบกับ ร่างกายของคน
กาวยโสศ	ชื่อแร่ สำหรับปลงโทษคนผิด โทษ
กินทรา	ชื่อเทพทวาทหนึ่งเป็นคนครึ่งนก บินได้
กินนทรี , กิณทรี , กิร ทรี , กิณนทรา	ชื่อเทพทวาทหนึ่งเป็นคนครึ่งนก บินได้
กัณทรี , ชัยเกอน	เทศหญิง
กนทัน	เทพทวาทหนึ่งชอบ เล่นดนตรี
กรุด , กรุต	นกทวาทหนึ่งตัวใหญ่อาศัยอยู่บนต้นไม้
กรุทราชา	เจ้าแห่งนกกรุท
กรุทรูปา	ร่างของกรุท
กัณเฑาะ	ชื่อภูเขา
กาพชุก	มาคราวัดความยาวหนึ่งส่วนสี่โยชน์
โคคัม	ชื่อฤๅษีอาศัยอยู่ในป่า เป็นผู้ออกเกณฑ์ทาง ไปตามนางมโนทราแก่พระสุธน
อัครโลกคยาน	เทพคู่รักษาโลกทั้ง 4

คำศัพท์	ความหมาย
จักรวาล	กำเนิดขึ้นคำทั้ง 4 คือ นรก
จันทร	เปรต อสุรกาย และกิริจาดาน
จักรพรร	พระนามพระเจ้าแผ่นดิน
เจกกระโลก	ผู้ที่บรรลุนิพพานขั้นสูงด้วยตนเอง แต่ไม่สามารถสั่งสอนผู้อื่นได้
ฉักทัน	ชื่อช้างเชือกใหญ่เป็นพญาช้างในป่า
ชมพูที่ป่า, ชมภูปักษิณ, ชำที่ป่า	พระนามพระเจ้าแผ่นดิน
ชีพราม	นักบวชผู้ไม่ครองเรือนและผู้ครองเรือน
ชมพูนิรมล	ผู้ปกครองคนชื่อพระเจ้าชมพู
เชกคุพร	ชื่อพระอารามที่พระพุทธเจ้าประทับ
ฉิมพพาน, ฉิมมราชา, ฉิดามาน	ชื่อเจ้าหน้าที่ในเมืองนรก, ผู้รักษานรก
ฉรกา, ฉรการ	ชื่อสถานที่ที่ผู้มีบาปไปเกิดเพื่อรับโทษ
คามค	นักบวชปฏิบัติทรมานร่างกาย
คุจสีคา, คุคสีคา, คุสิค	ชื่อเทวโลกชั้นที่ 4
เคาว์คิงสา, เคาว์คิงสา	ชื่อเทวโลกชั้นที่ 1
แคนไตรย	เทวโลก
คักกะสินลา	ชื่อเมืองในชมพูทวีป
คักโก	ชื่อคน
ไตรยพบ	โลกทั้ง 3 คือ สวรรค์ มนุษย์ นรก
หัตถคอน	ชื่อน้ำที่ล้อมรอบภูเขาพระสุเมรุ
เทคา, เทบ, เทภา	ผู้ที่เกิดในสวรรค์เพื่อเสวยความสุข
เทบพอกินทร	พระเจ้าแผ่นดินของพวกกินนร
เทพมุกคา, เทพมุก	เทวกาผู้ชาย
เทพณคอร	เมืองของเทวกาหมายถึงเมืองของพวกกินนร

คำศัพท์	ความหมาย
เทวัน, เทเวก, เทเว็ค, เทบ, เทบภา น้ค้อนบาร	เทวคา, ผู้ที่เกิดในสวรรค์เพื่อรับ ผลของความดีที่ทำในชาติก่อน เจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบ ในเมืองหลวง
น้รูกกา, น้รูกการ นาคี, นาคีย นางเทพอักษอร นายมระณะ น้าสีฉ่น บุญท่นาวัง เบ็นจะมาร เบรคสุรกาย พระจันทรา, พระจรัยเทวา พระอาทิตย์	สถานที่สำหรับลงโทษวิญญาณผู้ทำความผิด นาค ผู้หญิงในเมืองสวรรค์ ชื่อคนเปรียบเทียบกับผู้ทำลาย ชื่อคนไม้ในป่าหิมพานมีผลเป็นหญิงสาว ชื่อตัวละครเอกในเรื่องบุญชนาวงศ์ ผู้ทำลายความดีทั้ง 5 กำเนิดชั่วเพื่อลงโทษผู้ที่ทำความชั่ว พระจันทร์ เทวคาผู้ส่องแสงในเวลากลางวัน, พระอาทิตย์
แพ็คส์หนุกักร, แพ็คส์หนุกัน	เทพผู้ชำนาญในการช่างทั้งปวง พระอินทร์มักจะใช้ให้มาช่วยเหลือ พระโพธิสัตว์เสมอ
ภระคา ภระน้ราย	นักบวชผู้ประพฤติพรมาณคน ชื่อเทพสูงสุด 1 ใน 3 คือ พระพรหม พระนารายณ์ และพระศิวะ
ภระสุเม็ร	ชื่อภูเขาที่เชื่อกันว่าใหญ่ที่สุด
ภระหัท	ชื่อเทพองค์หนึ่ง คือ พระพุด์สมบัติ
ภรัมม่นาจาน	พราหมณ์ผู้ทำหน้าที่สั่งสอนในราชสำนัก
ภรามนึย, ภรามนุณี	เมียของพราหมณ์

คำศัพท์	ความหมาย
ภราดร	พราหมณ์ผู้เฒ่า, พราหมณ์ผู้มีอายุมาก
ภักกาที่ราช	พระเจ้าแผ่นดินชื่อ ภักกา
ภารสี	ชื่อเมือง, พาราณสี
ภิมสาร	ชื่อพระเจ้าแผ่นดิน, พระเจ้าพิมพิสาร
มกคะ	ชื่อแคว้นในชมพูทวีป, มคธ
มหาวิจิ	ชื่อนรกอศมที่ลึกที่สุดสำหรับลงโทษ ผู้ที่ทำความชั่วมากที่สุด
มหาสุบพิทรา	ช้างพังที่เป็นชายาของพระยานคัททันต์
มห่าณะรายที่เบค	พระนารายณ์ผู้ยิ่งใหญ่
มักคัก	ชื่อแคว้นในชมพูทวีป
มังกอน	สัตว์ประหลาดอยู่ในทะเล
มักคุป้า, มักคุป้า	ข้าวที่หุงด้วยน้ำนม
มากคุหลี	ชื่อเทพบุตรมีหน้าที่ขับรถให้พระอินทร์
มานะติกะโร	ชื่อตัวละครในเรื่องจิกกุมาร
मारविका	ชื่อผู้หญิงที่ใส่ร้ายพระพุทธเจ้าและถูก ธรณีสูบ ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรี- ธรรมราชหมายถึง ผู้หญิงชั่ว
มิงคะสิระ	ชื่อเคียน
เมก อหลา	ชื่อนางฟ้าประจำท้องน้ำมีหน้าที่ช่วย เหลือคนที่ประสบภัยทางน้ำ
เมรุ	ชื่อภูเขาที่ใหญ่และสูงสุด
ยัมภवार, ยัมภบาล, ยัมมบาร	เจ้าหน้าที่ในนรก, ผู้รักษานรก
ยัก	อมนุษย์พวกหนึ่ง คุราย
ราหู	ชื่อของอสูรคนหนึ่ง
ลูกขบาน	ชื่อเทพมีหน้าที่รักษาโลก 4 องค์

คำศัพท์	ความหมาย
วิยจิมะทิกิจฉนา	ชื่อตัวละครในเรื่องจิกกุมาร
โลห์กุมภี	ชื่อนรกขุมหนึ่งมีลักษณะเป็นหม้อโลหะ
วีจาโร	ชื่อตัวละครในเรื่องกายนคร
วีรูนนากคร่าค	พญานาคชื่อวิรุฬ
วีสาขา	ชื่ออุปาสิกาที่เป็นอุปัฏฐากพระพุทธเจ้า
เวสุวัรี	ชื่ออารามที่พระพุทธเจ้าประทับ
สะโปกชะค้ำร่า, สะโปกกระระหนี	สระบัวที่อยู่ในป่าหิมพาน
สะวิกา	นกร้องเสียงไพเราะมาก
สัคคี	ชายาของพระศิวะ เพี้ยนมาจาก
	สุรัสวดี
สัคมินรภรรณี	หมู่เขาที่ล้อมรอบเขาพระสุเมรุ
สัควา	ชื่อนกชนิดหนึ่ง
ส้ายลิกา, สารีกา	นกสาธิกา
สารวัตถี	ชื่อเมือง
สามุหรีค, สามุรีค	โลหะมีค่าชนิดหนึ่ง, สัมฤทธิ์
สิริคุก	ชื่อพระเจ้าแผ่นดิน
สิละมาตา	ชื่อตัวละครในเรื่องจิกกุมาร
สุจหิร	ช้างพังชายาของพระยานคัททันต์
สุชคธา	อุปาสิกาในสมัยพุทธกาล, นางสุชคธา
สุคจิกครา	ชายาของพระอินทร์
สุริยา	ทวงคาวที่ให้แสงสว่างแก่โลกในเวลา
	กลางวัน
สุริวง, สุริ่วง	เฒ่าของพระเจ้าแผ่นดินในชมพูทวีป
	ถือว่า เป็นเฒ่าสูงสุด
สุลาไลย	ที่อยู่ของเทพหมายถึงสวรรค์

คำศัพท์	ความหมาย
<p>สุทนต์, สุทนต์ สุนจัน สุนนทา สุนเมน สุริยา, สุริยร์</p>	<p>พระสุทนต์ ทิวละครทิวเอกในเรื่องมโนที่ พระอาทิตย์และพระจันทร์ สระน้ำในสวรรค์ ภูเขาที่ใหญ่และสูงที่สุด คาวที่ให้แสงสว่างแก่โลกในเวลา กลางวันถือว่าเป็นเทพองค์หนึ่ง</p>
<p>สุริเยเวไลย สุริโยไทย โสลัก หักไสนัย อักกพิภิจัย, อัมพิภิจัย, อัมพิภิจัย</p>	<p>เวลาของพระอาทิตย์, เวลากลางวัน การขึ้นไปของพระอาทิตย์, เวลาเช้า 16 หมายถึง พรหม 16 ชั้น ผู้มีพินทา หมายถึงพระอินทร์ นรกขุมที่ลึกที่สุดสำหรับลงโทษผู้ที่ทำ ความชั่วมากที่สุด, อเวจี</p>
<p>อะทียโมกโข อะนุกุละ อะโนทัษนัททีย</p>	<p>ชื่อทิวละครในเรื่องกายนคร ชื่อทิวละครในเรื่องกายนคร ชื่อสระน้ำที่มีน้ำสะอาดที่สุดอยู่ในป่า หิมวัน</p>
<p>อักษะหนิก อักสอน, อักสอร, อักสอร อักสูร, อักสูรา, อักสูรา, อักสูน</p>	<p>พรหมชั้นสูงสุด นางฟ้า, ผู้หญิงในโลกสวรรค์ อมนุษย์พวกหนึ่งร่วมกับเทวดาเสมอ เพื่อแย่งสวรรค์</p>
<p>อัมเรค, อัสระรา อานัน อามรินโท อามอร อินพรม</p>	<p>พระอินทร์ผู้เป็นใหญ่ พระเถรที่ทำหน้าที่อุปฐากพระพุทธเจ้า พระอินทร์ ผู้ที่ไม่ตายหมายถึงเทวดา พระอินทร์และพระพรหม</p>

คำศัพท์	ความหมาย
อิรทัมค	ชื่อเมืองหลวง
อิสวาน	เทพสูงสุดองค์หนึ่ง
อิสาก, อิสาค	ผี, วิญญาณร้ายที่ชอบหลอกหลอนคน
อุณหิวิกัง	ชื่อตัวละครในเรื่องกายคร
อุพระนันโทย์	ชื่อตัวละครในเรื่องจิกกุมาร
อุคอรปิริจา	ชื่อเมืองของพระสุชน
อุบลวันนา	ชื่อพระสาวิกาใกล้ซีกของพระพุทธเจ้า
เอัรวัน	ชื่อช้างของพระอินทร์, ช้างเอราวัณ

ง. ศัพท์เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ และความรู้สึกที่ไม่เคยมีมาก่อน ศัพท์ภาษาบาลี - สันสกฤตที่รับมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นศรีธรรมราชอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ศัพท์ที่เรียกสิ่งของ และความรู้สึกที่ไม่เคยมีใช้ในภาษาท้องถิ่นศรีธรรมราชมาก่อนเลย เมื่อได้ศึกษาคู่กับชนกลุ่มที่ใช้ภาษาบาลี - สันสกฤต จึงรับศัพท์เหล่านั้นมาด้วย และได้รับเอาความหมายเดิมมาใช้ด้วย เช่น

คำศัพท์	ความหมาย
ภาษา	บ้าย้อมด้วยน้ำปากพระภิกษุใช้
กำพล	บ้ายำด้วยขนสัตว์
กุกคิวิหาน, กุกคิย	ที่พักอาศัยของพระภิกษุ
เก็สออน	เส้นใยเล็ก ๆ ของคอกไม้
ชั้นห่อเสมา, ชั้นช่าเสมา	เชกแค้นในพระอุโบสถที่พระภิกษุกำหนดขึ้นสำหรับทำสังฆกรรม
คันทะกุกคิ	ที่พักผ่อนพระองค์ของพระพุทธเจ้า มีกลิ่นหอม

คำศัพท์	ความหมาย
จักกรีย์ เจติ	อาวุขมีลักษณะคล้ายวงล้อมีคมไข่วาง สิ่งก่อสร้างมีลักษณะทรงกลมยกแหลม บรรจุน้ำ เป็นที่เคารพบูชา
ฉันทน์รังสี ชีวอร, ชิวอร คินุก ทิพโกไสย ทิพริศ ทูก บรัณสาหลา	แสงที่เปล่งออกมามี 6 สี ผ้าหม่มของพระภิกษุ วัตถุขาคูชนิดหนึ่ง ผ้าอย่างคิของเทวดา รสอันเป็นทิพย์ สิ่งของไข้จุดไฟให้เกิดควันเพื่อบูชา ที่พักของฤๅษีทำด้วยใบไม้ส่วนมากอยู่ ในป่า
บาทบรียจา บินกัลยา พระปะคีทาน	นางบำเรอ คูหญิงที่งามพร้อมทั้ง 5 อย่าง การแสดงการกระทำที่น่าแปลกใจและ คนหัว ๆ ไปทำไม่ได้
พาหุรัคัน ภระไพหารมเจติ วิศทยา ฉ่าบ	เครื่องประดับแขน พระวิหารและเจติย์ขนาดใหญ่ ความรู้สึกไม่พอใจเมื่อผู้อื่นใดคิดว่า ของที่ใด
โลกค์, โลยง, โลกี สอร สังคิ สาหลิ	พื้นดินที่อาศัยของคน พืช สัตว์ ลูกขบชนิดหนึ่งใช้เป็นอาวุขยิง ผ้าหม่มค่านอกของพระภิกษุ ข้าวชนิดหนึ่งดีชื่อว่า เป็นข้าวชนิดคิ
สุบรรณสาหลา, สุบัน อาหรม, อาหรม อ่ามริก, อ่ามฤก	ที่อยู่ของฤๅษีในป่าทำด้วยใบไม้ ความรู้สึกไม่จำกัดว่า คิหรือไม่คิ น้ำที่ดื่มแล้วทำให้ผู้ดื่มไม่ตาย

จ. ศัพท์ที่สร้างขึ้นใหม่ ศัพท์เหล่านี้ไม่มีใช้ในภาษาบาลี - สันสกฤตเดิม แต่ได้มาสรางขึ้นใหม่ในภาษาถิ่นนครศรีธรรมราช โดยการนำภาษาบาลี - สันสกฤตมา ประสมกับภาษาบาลี - สันสกฤต หรือภาษาบาลี- สันสกฤตประสมกับภาษาไทย วิธีใค วิธีหนึ่ง ทำให้เกิดเป็นศัพท์ใหม่ขึ้นมา ความหมายก็ยังใช้ความหมายรวมของแต่ละศัพท์ใน ภาษาบาลี - สันสกฤตนั้นเอง เช่น

คำศัพท์	ความหมาย
กตบคำบาทลีย	ข้อบัญญัติในพระบาลี
ก่ากรีก	ลูกไม้ที่ก่าแลโยนไป
กิกจะกาน	การงานที่ต้องกระทำ
แก้วสุรีการ	สิ่งของที่สูงส่งควรแก่การเป็นเจ้าของ
คุณพระ	ความดีของผู้ที่เคารพยกย่อง
เครื่องคุณีการ	ของที่ใช้เพื่อแสดงความเคารพ
เคารพอมภวัน	การแสดงความเคารพโดยการไหว
จอนลินลา	จากไป เดินไป
จอมคียเทรก	ผู้เป็นใหญ่ยิ่งหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน
จอมทรร, จอมทัน	ผู้เป็นใหญ่ที่มีธรรมหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน
จอมนาฏ	ผู้ที่เป็นที่ฟังหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน
จอมอารีย์	ผู้สูงสุดหมายถึงพระพุทธเจ้า
จอมเจกสี	เจ้าแห่งหัวใจหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน
จุมกน	เจ้าแห่งกำลัง, นายทัพ หมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน
เจ้าจอมจัก	ผู้เป็นใหญ่แห่งจักหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน
เจ้าทรวดี	ผู้เป็นใหญ่ที่ประทับโลก หมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน

คำศัพท์	ความหมาย
ชีวาคัจฉ์ ฉะเรน	ชีวิตไปสวรรคตหมายถึงตาย ผู้เป็นใหญ่แห่งคนหมายถึงพระเจ้า แผ่นดิน
ทรงพล โททิต	ผู้มีธรรมหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน ผู้เป็นใหญ่เหนือคนหมายถึงพระเจ้า แผ่นดิน
นั่งนุก นงเย้า นเร็นสูรทิมบิกรปิรเกสิ	ผู้หญิง, หญิงสาว หญิงสาว ผู้เป็นใหญ่ยิ่งเหนือคนหมายถึงพระเจ้า แผ่นดิน
นักมิกมันคิม บรมยะบือพิค บรคฤทิน	ผู้ที่เป็นเครื่องประดับหัว, ผู้อยู่เหนือหัว หมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน ผู้ทรงความรู้ พระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นใหญ่ ประจำวัน
บุรกีทีย ปรคินรินชา ประเทกราช	แนวปฏิบัติแต่ครั้งสมัยก่อน ผู้เป็นใหญ่ยิ่งหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน เมืองขึ้น
ประเทคณี, ประเทค ป่าพันาราม บั้นทวิยง	ระเบียบในการปฏิบัติ ป่า, วัดที่อยู่ในป่า ผู้เป็นใหญ่ที่ 2 หมายถึงพญายม เจ้าแห่งความตาย
เขาพงวงปราน พนาไลย, พนาไลย พระนาโด	พวกห้อง, ฟันอง ป่า พระผู้เป็นที่พึ่งหมายถึงพระพุทธเจ้า

คำศัพท์	ความหมาย
พระภาคภาที	คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
พระมหากัสติเจ้า	พระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นเจ้า
พระโลกาธิบดี	พระผู้เป็นใหญ่แห่งโลกหมายถึง พระพุทธเจ้า
พระอง	ร่างกายที่ดี, บุคคลที่ยกย่องนับถือ
ทูเบน	ผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดินหมายถึงพระเจ้า แผ่นดิน
ทুমี่, ทুমีย, ทูอโนย	ผู้มีแผ่นดินหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน
ไพรส	ป่ารก, ป่าทึบ
โพทอน, กุทอร	ผู้ทรงแผ่นดินหมายถึงพระเจ้าแผ่นดิน
ภะณรินที่ราชเจ้ามราช	พระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นใหญ่
พระทรัพย์	สมบัติของพระเจ้าแผ่นดิน
ภะพุททียโรพ	รูปเหมือนของพระพุทธเจ้า
ภะโกวินอย, กุวินอย	ผู้เป็นเจ้าแห่งแผ่นดินหมายถึงพระเจ้า แผ่นดิน
ภลภาพสังการ	มีทรัพย์น้อย, ยากจน
กุงา	พระเจ้าแผ่นดิน
กุวะเรก	ผู้เป็นใหญ่แห่งแผ่นดินหมายถึง พระเจ้าแผ่นดิน
มหัคเล็ก	ชายหนุ่มผู้เป็นใหญ่, คนใกล้ชิดพระเจ้า แผ่นดิน
มหามพิจ	พระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นใหญ่
มหิศร์บวอน	แผ่นดินอันยิ่งใหญ่หมายถึงพระเจ้า แผ่นดิน
มะระนาสัน	กาย
มัชฌิมปานกลาง	กลาง, พอดี

คำศัพท์	ความหมาย
<p>เข้าวิมาร, เข้าวิมารสีย รัทณะมหาเกือกการ ราชณาเบก ราชาทิราชเจ้ามะหิกสวนบัวร์ - ฤทธิเจกดา รุกโรกโชกตนา รูปกระลักรวิ รุกคชาค ลักขณาเชจร วงกังสา, วงษ์สาญาทิ วิเสค สมเทจันกสิท</p>	<p>ผู้อยู่ในวิยสาว รองเท้าวพิเศษ พระเจ้าแผ่นดินผู้เป็นใหญ่เหนือหมู่คน พระเจ้าแผ่นดินผู้ยิ่งใหญ่มีอำนาจอัน สูงส่งและสูงส่งกว่าผู้อื่น รุ่งเรือง, สกล ร่างกายของผู้หญิง คันไม้ ท่าทางที่เหาะไปในอากาศ พวกพ้อง คนครวั ผู้เป็นใหญ่กว่าผู้ทรงความรู้หมายถึง พระพุทธเจ้า</p>
<p>สน้ำ สักสิท สัพเสียง, สัพเสียงการ สิลานันลัง สุริเสียง, สุริเสียง, สุริยเสียง สุวันยอมาลา อเห็นกกายกอง อับเรคอปัน อาศรัคมันวัน อ่ามหาชราคประชา</p>	<p>บ่อน้ำที่มีความกว้างมาก ๆ ความลำเริ่งที่เกิดจากความสามารถ เสียงมากมาย, เสียงคัง ที่นั่งใหญ่ทำด้วยหิน เสียงของผู้ยิ่งใหญ่ คอกไม้ทอง, พวกมาลัยที่ทำด้วยคอกไม้ทอง มากมาย ฝึกแบบแผนอันถึงงาม ที่นั่งแก้ว ชำรชการผู้ใหญ่และเหล่าชำรชการ</p>

ความหมายแคบ เขา

ศาสตราจารย์ระยองอุษมาชาญ (2516:221) ให้ความหมายไว้ว่า "ความหมายแคบ เขา คือ ผู้ใช้นำคำที่มีความหมายรวมหลายชนิดไปใช้ให้แคบชนิดใดชนิดหนึ่งโดยเฉพาะ"

ส่วนวิไลวรรณ ชินฐานันท์ (2526:43) ให้ความหมายไว้ว่า "สิ่งที่คำนั้น ๆ หมายถึงหรืออ้างถึงจำนวนประเภทหรือปริมาณลดลง"

ดังนั้นคำที่มีความหมายแคบ เขา คือ คำที่ภาษาบาลี - สันสกฤตเดิมใช้ในความหมายหลายอย่าง เมื่อนำมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชได้นำมาใช้ในความหมายน้อยลง คำภาษาบาลี - สันสกฤตที่รับมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชที่มีความหมายแคบ เขามีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

- ก. เดิมมีความหมายหลายอย่างนำมาใช้เพียงบางความหมาย
- ข. เดิมใช้ในความหมายทั่วไปนำมาใช้ในความหมายแคบ ๆ
- ค. เดิมมีความหมายหลายอย่างนำมาใช้เพียงบางความหมาย คือ คำที่ในภาษาบาลี - สันสกฤตใช้ในความหมายหลาย ๆ ความหมาย เมื่อรับมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชได้นำมาใช้เพียงบางความหมายหรือเพียงความหมายอย่างเดียว เช่น

คำศัพท์	ความหมายในภาษาบาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
กีดัน กนล กษากาน	กระต้าง, แข็ง, ไท่ทอผ้าน้ำที่ดูวายนึกกษุออก ทรรรษาไหล, กิ่งไม้, เวงสวน, ส่วนอาหารที่ซื้อ, อาหารสด	น้ำที่ดูวายนึกกษุหลังจากออกพรรษาแล้ว ส่วน อาหารสด

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ห้องดินนครศรีธรรมราช
กรสังข์ขัตติยา กระกุล กัณเภา, กัรป้า	ผู้ปกครอง, นักรบ พวกทอง, เหลา เป็นไปโต, เทหะ, เวลาของ พระพรหม	ผู้ปกครอง, พระเจ้าแผ่นดิน พวกทอง เวลาของพระพรหม
กาจข กาน การตา	ทอง, เงิน ความตาย, อายุ, สมัย, ครั้ง ที่รัก, ภรรยา	ทอง สมัย ที่รัก
กำ	การกระทำ, การงาน, สิ่ง กระทำในกาลก่อนได้ให้ผล ในเวลาต่อไป	สิ่งที่กระทำในกาลก่อน ที่ให้ผลในเวลาต่อไป
กำเหล กุสร, กุสร, กุสล, กุสลา กุชมาน เกสา	เล็ก, หยิ่งไม้โต, ชาก ฉลาด, ชำนาญ, กิ, ถูกต้อง, งาม เด็กหนุ่ม, ลูกชาย ผมของคน, ขนของสัตว์	ชาก ดี ลูกชาย ผมของคน
โกไล	ไหม, ทำด้วยไหม	ทำด้วยไหม
ขันทะ, ขันทา กดี, คัตย	กอง, ส่วน, วัตถุประสงค์ คำพูด, เรื่องราว	กองส่วน เรื่องราว
คชชา คินา	เล็ก, เลวกว่า, คนเล็กค่อม การรบกัน, การรวมของพวก ฝูงสัตว์, อนุคน	คนเล็กค่อม ดู

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ห้องดินนครตรีธรรมราช
ตรี ทรุ, ทรุบาทที่ชาย, ทรุปา กอที กัณณา, กัณหา ทัมรับ, ทัมรับ ภาหรี คามมา คุลี, คุลี เคารบ, เคารพ ฐติย ณะนะ จรจร, จรลี, จลี, จอนร, จอร์ลีย จิตตรา จรรจา จิต จินตา, จินตนา	เขื่อนน้ำ, คุม, ไท หนัก, ผู้ที่ควรยกย่อง, พ่อแม่ เรื่องราว, คำพูด หอง, ภายใน, หอง หนัก, การทำการยกย่อง ลึก, หยั่งไม่ได้, ยาก ธุชาน, ที่อยู่อาศัย, บ้าน นิ้วมือ, นิ้ว เท้า หนัก, การทำการยกย่อง เรื่องราว, คำพูด การพบกัน, การรวมของ เวลา ฝูงสัตว์, หมูคน เคลื่อนไหว, ไป, เที่ยงไป, เดิน, ปฏิบัติ วัตถุที่สกัดใส่, สภาอันแปลก การซ้ำคำพูด, เครื่องหุ้มห่อ สนใจ, ลำบากเกี่ยวกับ พูดในเรื่อง, อภิปราย การสังเกต, ความคิด, ความตั้งใจ, ความหวัง, ใจ, ความฉลาด, เหตุผล คิด, วิชิต	เขื่อนน้ำ ผู้ทำการสอนความรู้ เรื่องราว หอง, หอง การทำการยกย่อง ยาก บ้าน นิ้วมือ การทำการยกย่อง เรื่องราว หมูคน เดิน, เคลื่อนไหว วัตถุที่สกัดใส่ พูดในเรื่อง... ความคิด, ใจ คิด

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
จิฐจา, เจฐจา เจฐจา, เจฐจา เจฐจา จฐฐ	การซ้ำคำพูด, เครื่องหอมหอ สนใจ, ลำบากเกี่ยวกับ, พูดในเรื่อง... , อภิปราย กิต, วิชิต	พูดในเรื่อง กิต
เจฐฐการ	สภาพของจิตใจในการดำเนิน	ความตั้งใจ
จันฐ	การกระทำ, ความตั้งใจ คั่นเตน, ตั้งใจ, ความหวัง, ความต้องการ, ความยินดี	ความยินดี
จิลมาน	การเกิด, การเริ่มต้น, การสร้าง, ที่รัก, ที่เกิด, พ่อ, ผู้สร้าง, เผ่าพันธุ์, ธรรมชาติ	การเกิด, มีชีวิต
ชนา	ผู้สร้าง, คน, เผ่า, สิ่งของ	คน
ชอนัก	พ่อ, ผู้สร้าง	พ่อ
ชอรา, ชเช	แก่, หักพัง, เกาแก่	แก่ (ใช้เฉพาะกับคน)
ชลี	ภรรยา, แม่	แม่
ชวลา, ชชวาน	เปล่งไฟ, รุ่งโรจน์, ส่องแสง	รุ่งโรจน์
ชชวาฬ, ชชชวาน	การเกิด, การมาเกิด, ชีวิต,	การเกิด, ชีวิต
ชชชตี, ชชชตี	ครอบครัว, วงศ์	
ชชช	เกิด, เจริญ, ธรรมชาติ, ความจริง, เกิดขึ้น, ลักษณะ	ลักษณะ, ความเป็นไป

คำศัพท์	ความหมายในภาษาบาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
ชีวิต	ธรรมชาตฺติ, มาทาง, เกิด,	ชีวิต, การมีชีวิต
ชีวิต	บรรพบุรุษ, ปราภุ, ชีวิต มีอยู่, เหนอ, ผู้สร้าง	
ภัย	มากเกินไป, ส่วนเกิน,	มากเกินไป
ภัย	คุณภาพสูง	
ภัย	ชกยออง, ยินดี, มีความสุข	ชกยออง
ภัย	ความคม, ความร้อน, ไฟ,	อำนาจ, กำลัง
ภัย	แสง, รังสี, สุกใส, หลัง,	
ภัย	กำลัง, อำนาจ	
ภัย	ชกสน, ยากจน, จรจัด,	จรจัด, ยากจน
ภัย	รอนเร, ขอบาน	
ภัย	หนาใหญ่, กว้าง, อ้วน, เขียว,	เป็นไทร, ชั่วช้า
ภัย	เป็นไทร	
ภัย	ผู้ทรงไว้, มีกรรม, โลก, แผ่นดิน	โลก, แผ่นดิน
ภัย	สิ่งของ, ความร่ำรวย, ทอง	สิ่งของ
ภัย	สิ่งของที่สมควร	
ภัย	ยากจน, จรจัด, ขอบาน,	จรจัด, ยากจน
ภัย	ชกสน, รอนเร	
ภัย	ประตูด้านนอก, ทางเข้า	ทางเข้า
ภัย	ภาคทรายที่น้ำ, เกาะ,	ส่วนของโลก
ภัย	ส่วนของโลก	

คำศัพท์	ความหมายในภาษา ภาษาบาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ห้องจินนครศรีธรรมราช
โฉม, เอรันย, มะระนี	กูตรงไว, วิกรรม, โลก, แผ่นดิน	โลก, แผ่นดิน
หอบเว	เกษทรายที่มีแก้ว, ส่วนของโลก	ส่วนของโลก
หัตถวาร	ประตูคานนอก, ทางเข้า	ทางเข้า
หัทขินะ, หัทขินา	ของขวัญ, ของบริจาต, ของบริจาตแก่บุคคลกัลลิกสิทธิ	ของบริจาตแก่บุคคลกัลลิกสิทธิ
หาศ	ชาติก, คนใช้	คนใช้
หาคสิล	คนใช้ผู้ชายและผู้หญิง, ชาติก	คนใช้ผู้ชายและผู้หญิง
หาครี	อุปถัมภ์, ผู้สร้าง, ผู้ให้กำเนิด พระพรหม, โลก	โลก
หาค	ส่วนประกอบที่เป็นร่างกาย ของคน, วัตถุ	ส่วนประกอบที่เป็นร่างกาย ของคน
หานิ, หานิธ	หนึ่งของพระเจ้าแผ่นดิน เมืองหลวง	เมืองหลวง
หารก	เด็กผู้ชาย, ชายหนุ่ม	เด็กผู้ชาย
หาสา	ชาติก, คนใช้ผู้ชาย	คนใช้ผู้ชาย
หาสิ	ชาติก, คนใช้ผู้หญิง	คนใช้ผู้หญิง
หิธาย, หิธาย	ตั้งใจ, ถองการ, ความหมาย สรุป, วินิจฉัย	สรุป, บอกความหมาย
หิธสาร	ตัดสินใจ, ตั้งใจ	ตั้งใจ
หิธกาน	ผู้รับใช้, ผู้บริหาร, ผู้จัดการ, ผู้ช่วยเหลือ, การให้คำปรึกษา	ผู้บริหาร, ผู้จัดการ

คำศัพท์	ความหมายในภาษาบาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
โททฺรห	ลำต้นไม้, ไม้ที่ทำเป็นของบางอย่าง, ไม้เท้า, ไม้ตีตี, คอย	ตี, ทำไม้เจ็บปวด
โทท, โทษา ธะวารัง นักรุรา เมท, เมทา	โกรธ, ลิดชั่ว, ตั้งใจชั่วร้าย ทางเขา, ประตูคานนอก ป้อม, เมือง เก่า, ใหม่	โกรธ ทางเขา เมือง เก่า
นักรเจ, นักร, นักรอร่า, นักรัง นักรธา, นักรเท นักรเรท, นักรเท	ป้อม, เมือง	เวือง
นารีย	หญิง, ภรรยา, เทสหญิง	หญิง
นัควาท	การหยุด, ที่อยู่, ที่พักอยู่	ที่พัก
นัทาร	โอกาส, จุดกำเนิด, เหตุผล, ใจความ	ใจความ
นัค นักรบค	เจ้าของ, นาย, สามี, ผู้เป็นเจ้าของ รับเอา, เข้าใจ, ความฉลาด, ความเห็น, การให้, การกระทำ	ผู้เป็นใหญ่ การกระทำ
นักรจา นักรวาน, นักรวาร	คนใช้ผู้หญิง, ผู้ปรานี การแกล้ง, ส่าวก, ผู้ติดตาม, น้อยเสียง, เครื่องสื่อ แสงสุกกายของวิญญู	ผู้ปรานี ผู้ติดตาม, ส่าวก

คำศัพท์	ความหมายในภาษาบาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
บันฑกาน, บัรคาการ	ชาวสารพิเศษ, ของขวัญ วัตถุที่ใช้เขียน, ของที่ส่งไป กับจดหมาย	ของขวัญ, ของที่ส่งไปกับ จดหมาย
บันยัค บันนียาย	ทำให้รู้, เชื่อ, ความคิด เปลี่ยนแปลง, หายไปกว้าง, กล่าวซ้ำ	ทำให้รู้ กล่าวซ้ำ
บัทา	ทำให้เจ็บปวด, ทำอันตราย ความรุนแรง	ทำอันตราย
บุกคน	คน, เจาะทะลุ, ลักษณะ, วิญญาน, (ทางพระอภิธรรม)	คน
บุต, บุตรา	ลูกชาย, เด็ก, ลูกสัตว์เล็ก ๆ	ลูกชาย
บุหรี, บุหรี, บุหรีย	ป้อม, เมือง	เมือง
บุหุค, บุหุค ปรภาค	ผู้ชาย, คน, วิญญานสากล ส่องแสง, เสด็จ, สว่าง, มองเห็นไกลทั่วไป, สร้าง, รู้ทั่วไป, ทำให้รู้	ผู้ชาย ทำให้รู้
ปรุชา, ปรุชา	คน, สิ่งของ, ครุฑครว, สัตว์	คน
ปรุหิ, ปรุหิ	แสงสว่าง, วัตถุที่ไหม้แสงสว่าง	วัตถุที่ไหม้แสงสว่าง
ปรุหัจ, ปรุหัจ, ปรุหัจ	รับเอา, เข้าใจ, ความฉลาด, การให้, สาเหตุ, การกระทำ	การกระทำ
ปรุโยช	โอกาส, วัตถุ, สาเหตุ, จุดหมาย, ธุรกิจ, ความต้องการ	ผลที่ได้รับ

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
ปรามาถ ประทีปติ, ประทีปติ ประณิมิตี, ประณิมิตี ปรานิมิต ประเวณี	การทำใจเมตตา, ละเลย รับเอา, เข้าใจ, ความฉลาด, ความเห็น, การให้, สาเหตุ, การถือ, การกระทำ มวยศม, เลื่อ, ระเบียง ประโยชน์, สิ่งที่มีปฏิบัติสืบ ๆ กัน	ละเลย การกระทำ สิ่งที่มีปฏิบัติสืบ ๆ กัน
ปราร	ระเบียง, ขี้สูงของสิ่งก่อสร้าง ใหญ่ ๆ , ราชวัง, โปสถ์	ราชวัง
ปรารคณา, ปรารคณา ปรารคณา, ปรารคณา ปรารคณา	วิงวอน, ขอร้อง, ท้องการ	ค้องการ
ปรารหม, ปรารหม	กล้าโลกกล้าเสีย, การยอมรับ ความต้องการ	กวางต้องการ, ความสนใจ
ปรารโหล	ทำลาย, ฆาต, ตาย	ตาย
ปรริชา	รุรุช, จำได้, ต้มก	รุรุช
ปรลิก	แก้วมณี, จินเขี้ยวแก้วกฤษณา, ตกตะกอน	แก้วมณี
ปรัจฉอน	สิ่งที่ใช้ปูนั่ง, ที่นอน	ที่สำหรับนั่ง
ปรัดใจย	เครื่องช่วยเหลือ, สาเหตุ, เครื่องกำจุน	เครื่องช่วยเหลือ
ปรีย	เจ็บปวด, ลำบาก, ทำร้าย	ทำร้าย

คำศัพท์	ความหมายในภาษาไทย บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
ปุรีภา กร	ข้างนอก, ตะวันออก, ก่อน ลูกไม้, ลูกอ้อยระข้างหนึ่ง, สิ่งที่ได้รับ, สิ่งที่ได้รับภายหลัง	ตะวันออก สิ่งที่ได้รับภายหลัง, ลูกไม้
พชนา, พชนาภ, พชนาค พรรค	บุคคล, ประกาศ ส่วนภายนอก, ส่วนที่ปรากฏ, สี, เฝ้า, ชนิต, ลักษณะ, รูปร่าง	บุคคล ส่วนภายนอก, ชนิต
พรรณา, พรรรนา, ฬันนา พระ พระเพ็ช, พระเวนิย	อธิบายอย่างละเอียด, ชี้แจง ดีที่สุด, สำคัญที่สุด, สวยงาม มวยผสม, เลื้อ, ระเบียบ, ประโยชน์, สิ่งที่มีคุณค่าทุกประการ	อธิบายอย่างละเอียด สำคัญที่สุด สิ่งที่มีคุณค่าทุกประการ
พระสุหา	กิน, เมือง, อาณาเขต	แผ่นดิน
พระรัศ, พระรัศดา	มือ, เทาเท้าของสัตว์	มือ
พระอุคทียาร	เดินเท้า, ส่วนที่หักตอน, ละเมาะไม้, ส่วน	ส่วนสำหรับหักตอน
พระรักษา ทอยาบาค	กินไม้, ไม้, ลำต้นไม้ ทำลาย, ดาย, ความตั้งใจชั่ว, เถา	ไม้ ความตั้งใจชั่วร้าย
ภักตรา	ปาก, ทถ, ที่สำหรับหายใจ	ทถ
ทัตสตา, ทัตตา	ผู้รับภาระ, เจ้านาย, ผู้นำ, ตัว	ตัว
ทัตส่า	ฟัน, เป้, ฆูตุน	เป้
ทัต	ผู้เกี่ยวข้อง, ญาติ, ที่นั่ง	ญาติที่นั่ง

คำศัพท์	ความหมายในภาษาไทย บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ห้องคำนครเรีธรรมราช
เทโธหาร ทิธีชา, ติธีชา ทิจกทา, ติจกทา, ติจ ติสรณา	ใจ, วิต, ชั่วร้าย คนใจ, เมีย, เสาชิง ตรวจตรา, โต้แย้ง, เตกต่าง ขันติ	ชั่วร้าย เมีย ตรวจตรา
เทจ เทียน โทกต์	สายท่า, หนีค่า แข็งแรง, อำนาจ, ความพยายาม การกิน, ประโยชน์, ความยุติ, ความชั่วร้าย	หนีค่า ความพยายาม ความชั่วร้าย
ทุซึ่ง ภูษาบาท ภรรณา, ภัรรณา, ภัรรณา ภระเทณี	งู, ภูษานาค, ยิงใหญ่, กล้าหาญ ทำลาย, ตาย, ประสงค์ร้าย อธิบายอย่างละเอียด, ชี้แจง, แดง, บรรยาย	งู, ภูษานาค ประสงค์ร้าย อธิบายอย่างละเอียด
ภริกา ภอยา, ภัริชา, ภัรรอยา, ภัลยา ภัตตะ	มวยผม, เลื่อ, ระเบียบ, ประโยชน์, สิ่งที่มีปฏิบัติสืบ ๆ กัน เจริญ, แข็งแรง, ใหญ่, แก่ คนใจ, เมีย, เสาชิง	สิ่งที่มีปฏิบัติสืบ ๆ กัน แก่ เมีย
ภาอน ภาใต้	สถานี่, สิ่งของ, ธาตุ, ของมีค่า ลิง, คนครึ่งลิง, คนป่า หนอกา, ลูกของหนอกา	สิ่งของ ลิง หนอกา

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
<p>ภิปราย, ภิปราย, ภิปราย ภิกจเณนา, ภิกศนา ภิจิก, ภิจิก</p>	<p>หัวข้อ, คั่งใจ, ท้องการ ความหมาย, สังเกต ตรวจตรา, โต้แย้ง, แยกต่าง เปลี่ยน, มีหลายสี, สดใส, ต่าง ๆ, สวยงาม, น่ารัก</p>	<p>อธิบายความหมาย ตรวจตรา สวยงาม</p>
<p>ภิม ภิทัก</p>	<p>รูป, ผลไม้ชนิดหนึ่ง สามารถ, ชำนาญ, ฉลาด เหมาะสม, อำนาจ</p>	<p>รูป สามารถ</p>
<p>ภิวียา ภเการ</p>	<p>คนไข้, เมื่อย, เพศหญิง เปลี่ยน, แก้ไขจากสภาพปกติ ทำให้ฉีกส่วน</p>	<p>เมื่อย ทำให้ฉีกส่วน</p>
<p>ภัก</p>	<p>แตกแยก, ชนิด</p>	<p>ชนิด</p>
<p>ภัก</p>	<p>สายฟ้า, แก้วมีค่ามาก</p>	<p>แก้วมีค่ามาก</p>
<p>ภักดา</p>	<p>เวลา, ฝั่งทะเล, กำหนด, กอง</p>	<p>เวลา</p>
<p>ภัก</p>	<p>เมล็ด, ฟิช, น้ำกาม, ไขปลา</p>	<p>ฟิช</p>
<p>ภากุณ มนทน</p>	<p>กว้างขวาง, ใหญ่โต, หนา วงกลม, พื้นฉีกแบน, วงแหวน ของเขต, เมือง, จังหวัด</p>	<p>ใหญ่โต ขอบเขต</p>
<p>มัยัคมัยัคครา</p>	<p>เครื่องหมาย, เขตแดน, กำหนด, จุดหมาย, ฝั่งทะเล, ขอบเขตของคุณธรรม, กฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด</p>	<p>ขอบเขตของคุณธรรม</p>

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
มรรคา, มรรคา มรรยา	ทาง, ทนทาง, วิธี, แบบแผน เครื่องหมาย, เชกแค้น, จุดหมาย, กำหนด, ฝั่งทะเล, ขอบเขตของคุณธรรม	ทาง กฎเกณฑ์
มลเทียบ, มนเทียบ มหาสถิต มอหิมมา, มะหิมมา มอเหสี	ที่อยู่, บ้าน, ราชวัง, โบสถ์ หัวหน้าสมาคม, คนมีเงิน ยิ่งใหญ่, อำนาจ, กำลัง	ราชวัง คนมีเงิน ยิ่งใหญ่
มันทรีย	ควายตัวเมีย, ชายาที่แต่งงาน ซึ่งเป็นใหญ่กว่าวงศ์อื่น ความฉลาด, ความรู้, ที่ปรึกษาของพระเจ้า	ชวยาที่แต่งงานให้เป็น ใหญ่กว่าชายวงศ์อื่น รัฐมนตรี
มาพยา, มากยา, มากยา เมาสี ยก	ผู้อาศัย, พี่น้อง, ข้าราชการผู้ใหญ่ หัว, ยอด	ข้าราชการผู้ใหญ่ หัว
โยคี	ความรุ่งเรือง, ความสำเร็จ ตำแหน่งสูงสุด การปรับปรุงตัวเอง, การทำงานโดยมีจุดหมาย, นักปรัชญา, คนฉลาด, นักบวชผู้ทรนทน	ความรุ่งเรือง, ตำแหน่ง สูงสุด นักบวชผู้ทรนทน

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
โยช, โยชนา	แอกเกวียน, มาตราวัด ความยาว	มาตราวัดความยาว
โยหา	นักรบ, ทหาร, นักต่อสู้, ผู้ชนะ	ทหาร
รัตนา, รตนา	เกวียน 2 ล้อ, พาหนะที่ใช้ ลากด้วยม้า	พาหนะที่ใช้ลากด้วยม้า
รุก	เวลาที่สมควร, เวลาที่ กำหนดไว้, ช่วงเวลา, กำหนดช่วงเวลาโดยการ แบ่งสถาพอากาศ	กำหนดช่วงเวลาโดย การแบ่งสภาพอากาศ
รัศมี, รัศมี, รัศมี	เชือก, ไม้, ลำแสง, แสง งกงาม	แสงงกงาม
รัศนา	ของขวัญ, สินค้า, ทรัพย์สิน, หินมีค่า, เพชร, แก้ว	หินมีค่า, แก้ว
ราชสี	พญาสีห, พระเจ้าแผ่นดิน- ผู้มีอำนาจ	พญาสีหะ
ราชธานี ราโท	คำสั่ง, ชาว, คำสอน ใจดี, ของขวัญ, อำนาจ ของสนับสนุน, ความสำเร็จ	ชาว อำนาจ
รัจี, รัจี	แสง, รส, ความอยาก, สวยงาม	สวยงาม
สุทพร โรค	งาม, คี, สวย สุกใส, ส่องแสง, น่ารัก	สวย, งาม สุกใส

คำศัพท์	ความหมายในภาษาบาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
โรป, โรปา, โรปา	แบบ, ร่าง, ความคล้ายกัน,	แบบ, ร่าง
ลักษณะ	แบบทางไวยากรณ์, เครื่องหมาย, สัญลักษณ์	
วง	เครื่องหมาย, พวกทอง	เครื่องหมาย
วันลี	ไม้ไผ่, เฝ่า, ครบครว	เฝ่า, พวกทอง
วันสา	ไม้เลื้อย, เชือกสำหรับมัด	ไม้เลื้อย
วิดิช, วิดิช	ฝ่น, ฤดูฝ่น, ปี	ปี
วิชา	ทาง, วิธีการของการตัดสินใจ	ทาง
วิชา	ความระลึกไ้, เหตุผล	
วินาศ	คุณสมบัติทางสมอง, ผู้ทรง -	ความรู้ลึกคว้, ชีวิตที่สืบทอด
วินาศ	ชีวิต, ความรู้ลึกคว้, ชีวิตที่ -	ชาติต่อไป
วินาศ	สืบทอดชาติต่อไป	
เวรา	หายไป, ทำลาย, หักพัง	ทำลาย, หักพัง
วินาศ	เกลียด, ผูกพยาบาท,	การปฏิบัติ เป็นชาติต่อกัน
วินาศ	การปฏิบัติ เป็นชาติต่อกัน	
วินาศ	เบียด, ชื่น, เร็ว, สุกใส,	รักใคร่, เป็นเพื่อน
วินาศ	อ่อน, ความรัก, ความใคร่	
วินาศ	ความเป็นเพื่อน	
วินาศ	ความมั่นคง, คำแถมง,	ที่, คำแถมง
วินาศ	ที่, จุด	
วินาศ	แยก, กอง, รวม, เกี้ยวข้อง,	เกี้ยวข้อง, ติดต่อกัน
วินาศ	ติดต่อกัน, การเชื่อมศัพท์	

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ของดิग्गัจจวิกรมราช
สเนก สหโณช สัมภิต สมา, สมา สวรรย์	ยางเหนียว, ความรัก รวงกัน, เวลา, สภาพ ดำเร็ว, ความสูง, ยอดเยี่ยม, บูชา, เคารพ, ของมีค่า อากน, อภัย, อ่อนน้อม, โลก กวางอาทิตย์, แสงอาทิตย์, แสง, สุกสกาว, ทองคำ, ที่สว่าง, ที่อยู่ของเทวดา	ความรัก เวลา ของมีค่า อภัย ทองคำ, ที่อยู่ของเทวดา
สังเขต สักตฺร	สรุปล, บัญชี ขาศึก, คู่มือ, พระเจ้าแผ่นดิน ที่อยู่ติดกัน	สรุปล ขาศึก, คู่มือ
สัน	ตกลง, เห็นด้วย, ลงมติ, คนควาไหนแน่, คัดสินว่าผิด	เห็นด้วย
สันยา	ความรู้สึก, ความรับรู้, ความจำใจ, ความรู้ใจ, การยอมรับ	ความรับรู้
สลา	บ้าน, ห้องใหญ่ ๆ	ห้องใหญ่ ๆ
สาชีย	กิ่ง, เชนง, หิวเขา, ถ้ำหม	กิ่ง
สาน	คำสอน, ชาว, ลัทธิของพระ พุทธเจ้า,	ชาว
สามาตร	สะท้อน, มุ่งหมาย, ชื่นชม, วิสัยที่ทำได้	วิสัยที่ทำได้

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ห้องฉันทนาครศรีธรรมราช
ส่าตหมา ส่าหล่า, ส่าเวลาไหล, ส่าไหลย สิ่งขอร สิ่งคา, สิ่งคราร, สิ่งคาน, สิ่งคานัน	คำสอน, ขาวสาร, ลัทธิของ- พระพุทธเจ้า บ้าน, ห้องใหญ่ ๆ ยอดเขา, ปลายคาบ หลอ, ส่วยงาม, เครื่องประคัม ที่ส่วยงาม, ความรักทาง- กามารมณ์	ลัทธิของพระพุทโธเจ้า ห้องใหญ่ ๆ ยอดเขา, ภูเขา ส่วยงาม
สีสะ สุกก่อน สุปรรย สิวินมา สุกา สุนิน, สุนิร สุนาสิต	หัว, ส่วนสูงสุด, จุดสำคัญ ห่างาย, ภูเขา มีปีกสวย, นกอินทรี, ครุฑ สีสวย, คี, งคงาม, หอง เสรา, คร่าครวญ, หุคชใจ ความฝัน, ฝัน, ภาพ หุคคี, หุคเกง, คำแนะนำที่ดี	หัว ภูเขา ครุฑ หอง เสรา ความฝัน, ฝัน คำแนะนำที่ดี
เสาวนาการ หลา, ฉหลา หักดี, หักดีย, หักพาทา หัก, หัก	หู, การฟัง บ้าน, ห้องใหญ่ ๆ กระชุก, แทนของไม เทา, เชียงภูเขา, ส่วนที่สี่ของ คำประทัเท, เกร็ชญ ผู้ฉื่อ, ข้าง	การฟัง ห้องใหญ่ ๆ กระชุก เทา ข้าง

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
<p>องคฺล</p> <p>อศฺษา, อศฺสา</p> <p>อนฺณาการ</p> <p>อนฺพิริม, อนฺพิริม,</p> <p>อนฺพิริม</p> <p>อนฺพิริวัน</p>	<p>นิ้วมือ, นิ้ว เท้า</p> <p>อำนาจ, กำลัง, ความพอใจ</p> <p>ความพยายาม</p> <p>บอก, วิต, โง่เขลา</p> <p>สนุกสนาน, ตกอยู่ในห้วงรัก,</p> <p>ใจกว้าง, หาคความสุข</p> <p>ขี้เกียจ, ขกของ, กลาวตอรับ,</p> <p>กราบไหว้</p>	<p>นิ้วมือ</p> <p>ความพยายาม</p> <p>มีค</p> <p>สนุกสนาน</p> <p>กราบไหว้</p>
<p>อํกคฺย</p> <p>อํกคฺยการ</p> <p>อํนระราย</p>	<p>ไฟ, ไฟศักดิ์สิทธิ์</p> <p>ช่วยเหลือ, เสนอ, เป็นใหญ่</p> <p>อุปสรรค, เครื่องกั้นขวาง,</p> <p>อุปสรรค, สิ่งทำให้ลำบาก</p>	<p>ไฟ</p> <p>ผู้เป็นใหญ่</p> <p>สิ่งทำให้ลำบาก</p>
<p>อํพลา</p> <p>อากาศ</p>	<p>ออนแฉ ผู้หญิง,</p> <p>ห้องฟ้า, ธาตุที่เบาบาง</p>	<p>ออนแฉ</p> <p>ห้องฟ้า</p>
<p>อากาศน</p>	<p>การกระทำ, รูป, แบบ, สิ่ง-</p> <p>ปรากฏที่มองเห็นได้ภายนอก</p> <p>จากอารมณ์ภายใน</p>	<p>การกระทำ, สิ่งมองเห็น-</p> <p>ได้ภายนอกของอารมณ์-</p> <p>ภายใน</p>
<p>อากาศมา, อากาศมา</p> <p>อากาศยา, อากาศยา</p>	<p>วิญญานต่างกถ, ชีวิต, ตนเอง</p> <p>คำสั่ง, ความต้องการ, อำนาจ</p> <p>กำลังอันไม่มีกำหนด</p>	<p>ตนเอง</p> <p>อำนาจ, คำสั่ง</p>
<p>อากาศน</p>	<p>ป่วย, ป่วยไข้, มีความทุกข์</p>	<p>มีความทุกข์</p>

ศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
อาริยุ อาหุ, อาหุ, อาอหะ อาหมาค	ชนเก่าแก่ที่สุด, สูงสุด ชีวิต, ช่วงของชีวิต, ความมีชีวิตยาวนาน ผู้อาศัย, ผู้เป็นเจ้าของ, ข้าราชการผู้ใหญ่	สูงสุด ความมีชีวิตยาวนาน, กำหนดช่วงการมีชีวิต ข้าราชการผู้ใหญ่
อินทรีย์	เป็นของพระอินทร์ อำนาจของพระอินทร์ การกระทำที่กล้าหาญ	อวัยวะที่รับรู้
อิชรัน อุประดาภ	กำลัง, อำนาจ, อวัยวะที่รับรู้ เจ้านาย, ผู้ปกครอง, เป็นใหญ่ ผู้ช่วยเหลือ, คนใช้, ช่วยเหลือ ปลดเปลื้อง, ทำให้พอใจ, ผู้เอาใจใส่	เป็นใหญ่ ผู้ช่วยเหลือ, ผู้เอาใจใส่, ช่วยเหลือ
อุปัตทวะ	ชน, สิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่คาด, ความโชคร้าย, ทำให้เศร้าโศก	สิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่คาด
อุโท	ขึ้นไป, เจริญ, รายได้, ผลประโยชน์	ขึ้นไป, เจริญ
อุบร อูรา	อก, เพชร, ดอกบัว, หัวใจ อก, ทนออก, คุมล่อ	ดอกบัว อก
โอค โอลา, โอสาร	ริมฝีปาก, ริมฝีปากบน ใหญ่โต, ด้, งาม	ริมฝีปาก, ปาก ใหญ่โต

ข. เริ่มใช้ความหมายทั่วไปนำมาใช้ในความหมายแคบ ๆ คือ คำที่ในภาษาบาลี - สันสกฤต ใช้อ้างอิงสิ่งของหลายอย่าง แต่เมื่อนำมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช ใช้อ้างอิงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกลุ่มย่อยในพวกที่อ้างอิงในภาษาบาลี - สันสกฤตนั้น เช่น

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
กระสัตร, กอสลัก	การปกครอง, ผู้ปกครอง ผู้ชายอยู่ในวรรณกรรม	ผู้ปกครองสูงสุดของประเทศ
กระสัตรี่, กสลักตรี	ผู้หญิงในวรรณกรรม	ผู้หญิงที่เป็นชายาของพระเจ้าแผ่นดิน
กักริชา, กักริญา, กักริชา, กักริชา, กักริชา, กักริชา, กักริญา	การกระทำ	ท่าทางที่แสดงว่าเป็นคนดี
กามะ	สิ่งที่กระทำ	ความดี ความชั่วที่ทำใน กาลก่อน
จงกรม	เดิน, ก้าวเดิน	การเดินโดยการตั้งสติ พิจารณา
จันทร	ความประพฤติ	รูปแบบของความประพฤติ
จิรัญา	การกระทำ	ท่าทางที่แสดงว่าเป็นคนดี
ชียโลก	การใช้สอยที่ทางกาย ปากและทางใจ	การบริโภคทางปาก, การกิน
หิดดีช, หิสดี, หิดดี, หิตดีช	ความเห็น, ความคิด	ความเห็นในทางที่ผิด
นรลัก, นรอลัก	ความเชื่อ	ท่าทางของความเป็นคนดี
นิมิต	ท่าทางของคน สร้าง	สร้างคัวอำนาจฤทธิ

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
นิรมิต, นิรมิต, นิฤมิต, นิรมิต นุช, นุช, นุชชา บุค, ปุจ	สร้าง น้องไม่จำกัศเพศ หนังสือเล่มเล็ก ๆ , สมุก	สร้างด้วยอำนาจฤทธิ น้องหญิง, น้องสาว หนังสือที่จารึกวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
ราชธนา เวัจนา, เวัจหนา, เวคหนา, เวคหนา เวค, เวคหนา, เวคหนา, เวคหนา	ทำให้พอใจ ความรู้สึกไม่กำหนดกว่าดีหรือ ชั่ว	บอกแก่พระภิกษุ ความรู้สึกสงสาร
สุหารค อหฺรชหนา, อหฺรคหนา อง อะนุสอน	รสชาติที่อร่อย ทำให้พอใจ, ทำให้สำเร็จ ส่วน, ร่างกาย คิดคำนึง, คำเนินคำนึง	อาหารของพระเจ้าแผ่นดิน บอกแก่พระภิกษุให้พอใจ ร่างของผู้มีอำนาจ คำพูด, คำสอน
อักษฺจฺร, อักษฺจฺน, อักษฺจฺร, อักษฺจฺน อาทร อาคมา	แปลก, นำแปลก ความไม่เป็นธรรมดา, ความไม่มีธรรมดา ร่างกาย	ความประหลาดที่เกิดขึ้นอย่าง เหนืออำนาจคนธรรมดา ความรักที่ไม่เท่ากัน คำพูดแทนตัวเองของ พระเจ้าแผ่นดินและพระภิกษุ
อุคฺทียยา	สวน, สวนสนุก	สถานที่หย่อนใจของ พระเจ้าแผ่นดิน

ความหมายกว้างออก

ศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชชนกได้อธิบายไว้ว่า "คำที่มีความหมายกว้างออก คือ คำที่มีความหมายเฉพาะอย่าง ซึ่งนำเอาไปใช้หมายถึงสิ่งอื่นที่มีลักษณะบางอย่างคล้ายคลึงกัน" (พระยาอนุมานราชชนก 2516 : 222)

วิไลวรรณ ชนิษฐานันท์ ได้อธิบายไว้ว่า "ความหมายกว้างออก หมายความว่า สิ่งทีุ่คำนั้น ๆ อาจถึงมีจำนวนหรือประเภทหรือปริมาณเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม" (วิไลวรรณ ชนิษฐานันท์ 2526 : 140)

ส่วนสุภาพร มากแจ้ง ได้อธิบายไว้ว่า "ความหมายกว้างออก คือ มีความหมายมากขึ้นไปจากเดิม อาจเป็นความหมายโดยนัย หรือความหมายโดยอุปมัยเปรียบเทียบ" (สุภาพร มากแจ้ง 2525 : 174)

เพราะฉะนั้นคำภาษาบาลี - สันสกฤตที่รับมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรม-
ราชที่มีความหมายกว้างออก คือ คำที่วรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชนำมาจากภาษาบาลี
- สันสกฤตโดยความหมายไม่เหมือนเดิม จะมีลักษณะที่ขยายตัวมากกว่าเดิม หรืออ้างถึง
หมายถึงสิ่งของมากขึ้นกว่าเดิม คำภาษาบาลี - สันสกฤตที่รับมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่น
นครศรีธรรมราชในลักษณะนี้มี 3 ลักษณะ คือ

- ก. ศัพท์เดิมใช้ความหมายเฉพาะอย่างนำมาใช้ในความหมายทั่วไป
- ข. ศัพท์เดิมใช้ความหมายแคบ ๆ นำมาใช้ในความหมายกว้างออก
- ค. ใช้ในความหมายของศัพท์เดิมและเพิ่มความหมายที่เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งนั้น
- ง. ศัพท์เดิมใช้ความหมายเฉพาะอย่างนำมาใช้ในความหมายทั่วไป คือ คำที่
ในภาษาบาลี - สันสกฤต ใช้เป็นชื่อเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อรับมาใช้ในวรรณกรรม
ท้องถิ่นนครศรีธรรมราชหมายถึงนามทั่วไปของสิ่งนั้น ๆ เช่น

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
กะระหนิ คังคา	ชื่อเฉพาะของสระน้ำ ชื่อเฉพาะของแม่น้ำสำคัญ	สระน้ำทั่ว ๆ ไป แม่น้ำทั่ว ๆ ไป, น้ำ
จตุระมหา	ในประเทศอินเดีย	สวรรค์ไม่กำหนดว่าชั้นไหน
ฉ็อกามา	ชื่อสวรรค์ชั้นที่หนึ่ง	สวรรค์ทั่ว ๆ ไป
โครชตรีง	สวรรค์ที่เกี่ยวข้องกับกาม 6 ชั้น	สวรรค์ทั่ว ๆ ไป
โบกรันยิ	เทวดา 33 องค์บนสวรรค์	สวรรค์ทั่ว ๆ ไป
ผลาหก	ชื่อเฉพาะของสระน้ำ	สระน้ำทั่ว ๆ ไป
พระคองคา	มาฆิณฑหนึ่ง	มาฆิทั่ว ๆ ไป
"	ชื่อเฉพาะของแม่น้ำสำคัญ	แม่น้ำทั่ว ๆ ไป, น้ำ
"	ในประเทศอินเดีย	
วรกา	การเล่นดนตรีบนสวรรค์	การเล่นดนตรีทั่ว ๆ ไป
"	เพื่อขับกล่อมเทวดา	
สิงหะบันชอน	หน้าต่างที่สลักรูปสิงห์เป็น	หน้าต่างในวังทั่ว ๆ ไป
"	ของใช้เฉพาะในวังเท่านั้น	ไม่กำหนดว่าสลักรูปสิงห์
"		หรือไม่
สิรทุ	ชื่อแม่น้ำสายหนึ่งในอินเดีย	น้ำ
สินทพ	มาฆิมาจากแคว้นสินธุ	มาฆิทั่ว ๆ ไป
"	ถือว่าเป็นมาฆิพันธุ์ดี	
จินภา, จินมังกาน,	ป่าจินพาน	ป่าหิมทั่ว ๆ ไป
จินวา		
อาชา	มาฆิพันธุ์ดี เสวฐิ	มาฆิทั่ว ๆ ไป

ข. ศัพท์เดิมใช้ความหมายแคบ ๆ นำมาใช้ในความหมายกว้าง เช่น

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
กระหย้าจก	ผู้ขออาหาร	ผู้ขอทานทั่ว ๆ ไป
กระธา	การเล่น	การยกกองทหาร
กันลี่ย่า	หญิงงาม, หญิงสาว	ผู้หญิง
กาม, กามา, กาไมย	ความใคร่	ความยินดี
กาลิบัค	พืดที่ทำด้วยใบตาล	พืดทั่ว ๆ ไป
โกก	10 ล้าน	มากมาย, สูงสุด
กุหล้าหน, โกหล้าหลั,	เสียงเอะอะโวยวาย	ความวุ่นวายทุก ๆ อย่าง
โกหล		
ชะจ้อร	ล่องลอยไปในอากาศ	มากมาย
โคจร	ทุ่งหญ้า, เขตหาอาหาร	ที่เที่ยว, สถานที่เที่ยว
จรัคน	เที่ยวไปบนพื้นโลก	ท่องเที่ยว
จุหล้าจัน, จุหล้าจัน	เที่ยวไป ๆ มา ๆ	วุ่นวายสับสน
จุลา	ฉมบนมงกุฎ	เครื่องประดับศีรษะ
ชกา	มวยผม	เครื่องประดับผม, เครื่องประดับศีรษะ
ญาม	เวลาในกลางคืนแบ่งเป็น	เวลาทั้งกลางคืนและ
	4 ช่วง	กลางวัน
โททา, โททาน	ทะเลาะ, ถกเถียง	สู้รบ, ทำสงคราม
ทรมาร, ทรมาร,		
ทระมาน, ทรม่า	ฝึกฝน, ทำให้เชื่อง	ทำให้ลำบาก, ลำบาก
ทันรมา		ยากเย็น
ทวิ	สอง	มาก

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
ทิดสา, ทิดาไหลย, ทิดา ทิดาย คันทรี, กูรีทรีทรี มังกก มัวเวณ	จุดในโลกแบ่งเป็น 4 จุด เรียกว่า ทิดทั้ง 4 ปรารณา, ความหมาย เครื่องสาย, เครื่องบรรเลง ที่โซ่สาย คอกบัวชนิดหนึ่งบานในตอนเช้า สถานที่เฉพาะของพระภิกษุ	จุดในโลกแบ่งเป็น 8 จุด ชี้แจงความหมาย เครื่องบรรเลงทั่ว ๆ ไป หังคิก สี ที เป่า คอกบัวทั่ว ๆ ไป ศาสนา หมายถึงศาสนาที่ เป็นทิวักดู
บับพชีก, บับพะชีก บีเปียน, บีเปียน บุพณารัก เปียน, เปียร ปรภาณ ประทาน ประภาค ประหาร พยายาม พิจสวาด พิปราย, พิปราย พุมมริ เพการ ภัพ ภาศหน้า	พระภิกษุ เจ็บปวด, ลำบาก คอกไม่มีค่า เจ็บปวด, ลำบาก หินปะการัง สำคัญ, สิ่งสำคัญ อธิบาย ที, ท้อย, ทัก, บลัก, ทุม ท้อสู้ เชื่อ, ไว้วางใจ ทั้งใจ, ปรารณา, ความเห็น ตั้ง น้ำบั้งแตก ไม่สมควร สิ่งที่ชอบมาแต่ก่อน, ความประทับใจ	นักบวชไม่กำหนดว่าศาสนาใด ทำให้ลำบาก ของมีค่ามาก ทำให้ลำบาก หินมีค่า, แก้วมีค่า หัวหน้า, เป็นใหญ่ ทุก ซ้ำให้ตาย ทำให้สำเร็จด้วยความอดทน รักใคร่ พูดออกความเห็น แมลงทั่ว ๆ ไป หลังจากกันแตก ไม่คู่, ไม่เหมาะ บุญและบาปที่ทำในชาติก่อน และส่งเสริมความทุกข์สุข ในชาติปัจจุบัน

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
ภาษา	สำเนียงพูดโดยเฉพาะสำเนียง ท้องถิ่น	สำเนียงพูดทั่ว ๆ ไป
ภิกข	ชากส่วน, ไม่สมบูรณ์	แปลก
ภิมภร	รูปร่าง, รูปทรง	สวยงาม
ภีโรท, ภียโรท	กึกขวาง, ชักขวาง, เผซญหน้า	ซุ่นเคื่อง, โกรทเคื่อง
เภคาน	ผ้ากันแคะ	หลังคากันแคะ
มหาภิมาร	รถของเทวดา	ที่อยู่ของเทวดา
มหาสาร	เจ้าของบ้านใหญ่, ผู้มีบ้านใหญ่	ใหญ่โต
มารสี	กาย, เทพเจ้าแห่งความรัก	ผู้หญิง
มุงกุก, มุงกุกกุกกุก- พัน	ยอด, ส่วนที่สูงที่สุดของสิ่ง ก่อสร้าง	เครื่องประดับศีรษะที่เป็น เครื่องหมายของความเป็น พระเจ้าแผ่นดิน
ยัม	ช่วงเวลาในกลางคืนแบ่ง ออกเป็น 4 ช่วงเท่า ๆ กัน	เวลาไม่กำหนดว่า กลางวันหรือกลางคืน
ร้จหนา, ร้จหนา, ร้จหนา, ร้จหนา, ร้จหนา	ทบแ่ง, จักการ	สวยงาม, ใหญ่โต
ร้คทียา	ทางเกวียน	ทางทั่ว ๆ ไป
ราสา	สัมผัสที่รู้ไค้ควยลัน	ความรู้สึกเสียใจ
ฤทธีณาร	ความประหลาดใจที่เกิดจาก อำนาจของการบำเพ็ญสมาธิ	อำนาจทั่ว ๆ ไป
ฤ่าสี, ฤ่าสียห์	ผู้แต่งโคลงศกค้สิทธี, ผู้ขับเพลงสวค	นักบวชที่อาศัยอยู่ในป่า ทุกประเภท
วิมาร	รถของเทวดา	ที่อยู่ของเทวดา

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
ไว	อายุ, ช่วงทั้งสามของอายุ คือ ปฐมวัย มัชฌิมวัย ปัจฉิมวัย	เวลาของการมีชีวิตทั้งหมด
ศาลทหาร	ทั่วไป	กระจุกกระจาย, เสียหายมาก จนกำหนดไม่ได้
สันทีนา	สรุป	พุกจาปราศัย
สัมเพศ	สัมปน	ความรู้สึกสงสารอย่างकुหมั่น
สะกธ	ทั้งหมด	ร่างกาย
สักคา	ความสามารถ	อำนาจ, ความสามารถที่ เหนือมนุษย์
สากน, สากน, สากธ	ทั้งหมด	ทั่วโลก
สาธก	แสดงผล	ตัวอย่าง
สามาค	มีความคิดอย่างเดียวกัน	ความมีอำนาจที่จะทำได้
สาหค	พัน, จำนวนพัน	มากมาย
สาหมาร, สาหมาร	ทั่วไป, ปกติธรรมดา	ชั่วช้า
สุหรา	เครื่องค้ำย้อมใจ	เครื่องค้ำที่ทำให้มีเมฆา
อัมภิปราย	ความตั้งใจ, ความคิดรวบยอด	พุกบอกความคิด
อักษอร	เกิดในน้ำ, นางฟ้า	สิ่งที่เกิดในครรภ์
อักษิบาย, อธิบาย	ตั้งใจ, ความหมาย	บอกความหมาย
อยากู	ข้าวต้มผสมคายน่านม	ข้าวต้มทั่ว ๆ ไป
อ่าสา	ความหวัง, ความต้องการ	การเสนอตัว เข้าไปทำ
อาไสย	ที่ปัก, ที่นั่ง	การเข้าไปปัก

ค. ใช้ในความหมายของศัพท์เดิมและเพิ่มความหมายที่เป็นสัญลักษณ์ของสิ่งนั้น

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
กรหัสี, กระหัสี, กระหสิย กริศน่า กือหสิย, กะลาอาห็น กุสิย, โภหสิย จงหาร, จังหาร, จันทาน	เจ้าแม่กาลิณีถือว่าเป็น ปางคูร้ายของพระนางอุมา คำ เจ้าแม่กาลิณีถือว่าเป็น ปางที่คูร้ายของพระนางอุมา คนนอกวรรณะถือว่าเป็น คนชั้นต่ำที่สุดของสังคม ชาวอินเดีย	ชั่วช้า, เลวทราม ความทองการที่ชั่วช้า ชั่วช้า ชั่วช้า
จ้หล้ากา ชาติสักรู	หัวลูกศร พระเจ้าอชาศกรูถือว่าเป็น ผู้ที่ทำบาปมาก เช่น ทำมิคุชาต	ชั่วช้า, คำทราม พระเจ้าแผ่นดินผู้ชั่วช้า
เคียนน่ถึ, เคียรถึ เคื่อนรถึถือ	นักบวชนอกศาสนาพุทธ	นักบวชที่ประพฤติชั่ว
นื่ครน บาทยุคลา	สมาชิกของศาสนาเขม เท้าหังคู้	คนชั่วช้า บารมี, อำนาจ
บาริย, บาหิ, บาหสิย	ภาษาที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ ประกาศศาสนาพุทธ	คำสอนที่ดี
พระการกุหสิ พระสุริเสียง	พระกาฬ เทพเจ้าแห่งความตาย เสียงของอสูร	คนที่มีความคูร้าย เสียงของผู้ยิ่งใหญ่ เช่น พระเจ้าแผ่นดิน
เพ็จสอয়া, เพ็จสอ้อยา เพศยา, เพษอয়া	หญิงในวรรณะที่ 3 คือ กลุ่มพ่อค้า	หญิงชั่วช้า
อาริย	สูงสุด, คนเฒ่าอารยัน	ความสุขสวัสดิ์

ความหมายย้ายที่

ศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชชนกได้อธิบายไว้ว่า "ความหมายของคำในภาษา แม้เป็นคำคำเดียวกัน แต่บุคคลผู้พูดหรือผู้ฟังอาจเข้าใจความหมายของคำคำเดียวกันก็ได้ เพราะมีความเห็นไม่เท่ากัน" (พระยาอนุมานราชชนก 2516 : 223)

วิไลวรรณ ฆนิษฐานันท์ ได้อธิบายไว้ว่า "คือ การออกเสียงของคำ คำหนึ่งยังคงเดิมแต่สิ่งที่คำนั้น ๆ อ้างถึงได้เปลี่ยนไป" (วิไลวรรณ ฆนิษฐานันท์ 2526 : 44)

บรรจบ พันธุเมธา ได้อธิบายไว้ว่า "คือ การที่เรานำคำที่มีความหมายหนึ่งไปใช้ในความหมายอีกอย่างหนึ่ง จึงทำให้ความหมายกลายจากเดิม" (บรรจบ พันธุเมธา 2518 : 147)

สุภาพร มากแจ้ง ได้อธิบายไว้ว่า "ความหมายย้ายที่อาจเนื่องด้วยสภาพแวดล้อม, เวลา, การช้อนคำและการตัดคำแต่ยังมีเค้าของความหมายเดิมอยู่บ้าง (สุภาพร มากแจ้ง 2525 : 175)

เพราะฉะนั้นคำที่มีความหมายย้ายที่ คือ คำที่วรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชรับมาจากภาษาบาลี - สันสกฤตและความหมายแตกต่างจากภาษาเดิมโดยสิ้นเชิง บางคำอาจจะมีเค้าของความหมายเดิมอยู่บ้าง แต่ก็น้อยมาก คำภาษาบาลี - สันสกฤต ที่รับมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชในลักษณะนี้มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

ก. มีความหมายเปลี่ยนไป

ข. ความหมายเปลี่ยนไปเพราะมีแนวเทียบเสียงผิดไปเหมือนกับคำอื่น

ก. มีความหมายเปลี่ยนไป คือ คำภาษาบาลี - สันสกฤต ที่รับมาใช้ในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช โดยความหมายจะแตกต่างกับความหมายในภาษาเดิมโดยสิ้นเชิงไม่มีเค้าของความหมายเดิมเลย หรือถ้ามีก็น้อยมากจนไม่สามารถจะบอกได้ว่า เกี่ยวกับความหมายเดิมนั้นอย่างไร เช่น

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
กุ่คุมภี กรหมุน, กระทบ กันชวาค ชมร, ชมล. ชมล จุคคี่ ไซ่ชาน ทิกกา, ทีกา ทริคธา	คนมีทรัพย์ คอกบัว ลมที่ทำให้คนคลอเคลีย ลมเบ่ง คอกบัว หายไปจากความมียู่ ความชนะและความชำนาญ คำอธิบาย ความรุ่งเรือง, โชคดี	เลวทราม หัวใจ, ใจ ลมที่ทำให้ฟื้นจากสลบ ใจ, หัวใจ ไปเกิด, เกิด ความคล่องแคล่ว คำสั่ง ความสามารถในการแสดง หรือการกระทำที่คนปกติ ไม่สามารถจะทำได้
ทียาร เทยะ นาดา นิยม, นิยม, นิยม นูกร, นูกร นุสร ไนย	ความสามารถในการรู้ ฟังให้, บริจาค ที่ฟัง, ฟัง จำกัถ, ควบคุมตนเอง, กำหนด เห็นสมควร, นำยินดี ทิक्तอ, ทิक्तาม นำ, ประพฤติ, ความฉลาด ทางโลก, สัทธิ	ความสามารถที่ทำให้เหาะได้ ผู้ฟังธรรมพวกหนึ่ง ไม่มีที่ฟัง ความต้องการ ช่วยเหลือ เกี่ยวข้อง นับ
บคี่	นาย, เจ้า, ผู้, ผู้เป็นใหญ่ พระเจ้าแผ่นดิน	ร่างกาย

คำศัพท์	ความหมายในภาษาบาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
บริเว บารขี ปรีษะดาน ปรัคคิโสม, ปรัคคิโสม, ปรัคคิยโสม ทีเระาะ , ห่อเระาะ	สถานที่เลี้ยงวัวควาย สถานที่เฉพาะของพระภิกษุ ประกอบคฤหาสน์ ตั้งไว้เฉพาะ หวน จับ, ชัก	ศาสนา การจกลงในตารางที่ วางไว้แล้วรวบรวมไว้ ในที่ทุกแห่ง, ทุกที่ ตาม สภาพที่มีผลต่อการมีโชค และโชคราย
พระกัปกัดะวาค ทีเระาะ ทีรุก	ลมที่เป่ามันในท้อง แยก, แยก, ทะเลาะ, สงคราม กัดขวาง, รบกวน	รอรับ, อาสา พิจารณาอย่างถี่ถ้วน อาการที่สื่อการปกปิดความ จริง
พุทโท ภาระยาน, ภิศยาร	พระพุทธเจ้า ลมหายใจที่แผ่ไปทั่วร่าง	คำอุทานแสดงความสงสาร หรือเศร้าใจ สารสนับสนุน, การรับรอง การช่วยขอมรับ
ภิกข, ภิกข มล มังสัง, มังสัง ราชวัก	ร่ำรวย, อำนาจ, กำลัง ใจ, ชี เกียจ เนื้อ อำนาจของพระเจ้าแผ่นดิน	โลก มีตัวอย่างสนิท ผิวกาย รั้วที่มีแถวจักรปักเป็นระยะ

คำศัพท์	ความหมายในภาษาบาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
วิคิต, วิคิตย, วิคิตยเตค, วิธา	ความรุ่งเรือง, โชค, ความร่ำรวย	ความสามารถในการทำหรือ แสดงในสิ่งที่คนปกติไม่สามารถ จะทำได้
รูป	สิ่งที่มองเห็น, ราง	สรรพนามบุรุษที่กึ่งที่ พระภิกษุใช้กับภุสดี
ฤทธเขช, ฤทธธา, ฤทธิ	ความรุ่งเรือง, โชค, ความร่ำรวย	ความสามารถในการทำหรือ แสดงในสิ่งที่คนปกติไม่ สามารถจะทำได้
วิธาน	ชชาย, กวางออก, แผลอก รายละเอียด	สวยงาม
วิบาก สัมภาร สัมมอน	ผลที่ได้ รวม: ซากด้วยกัน, สร้าง มาด้วยกัน, รวมกัน, สู้รบ, รวมกาย	ความลำบาก เจ้าอาวาส, ผู้ปกครองสงฆ์ ผู้หญิง
สีโหนก หิง, หิงสา	น้ำที่หลังแสดงว่าบริจาคนแล้ว มา, ทำร้าย	ของที่บริจาคนให้ ความรู้สึกที่ไม่อยากให้คน อื่นได้ดีกว่าตน, ความหวง ของรัก
องการ, องการ	คำศักดิ์สิทธิ์หมายถึงพระเจ้า ทั้งสาม	คำสั่งของพระเจ้าแผ่นดิน
องหนาทอน, ออกหนาทอน	ไม่เคารพ, กุหนิน	เคียดแค้นใจ, สนใจ

คำศัพท์	ความหมายในภาษา บาลี - สันสกฤต	ความหมายในวรรณกรรม ท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
<p>อัสสา อัสสน</p> <p>อัสตรา</p> <p>ฮาหลย</p> <p>อัสสุทริ, อัสสุทริ, มีอัสสุททา</p>	<p>อมุขชัย, วิญญานชั่วร้าย</p> <p>นางฟ้าที่เกิดจากการควบ น้ำอมฤต, นางฟ้า ที่ ที่อยู่, จับ, ยึด, ต้องการ ความรุ่งเรือง, โชค, ความร่ำรวย</p>	<p>ยักษ์</p> <p>ตัวตน, สิ่งที่เกิดในกรรม</p> <p>จำนวน</p> <p>ความเศร้าใจที่ต้องจากไป</p> <p>ความสามารถในการแสดงหรือ กระทำในสิ่งที่คนปกติไม่สามารถ จะทำได้</p>
<p>อุทห</p> <p>อุเปกสา</p>	<p>ยถึน, ลากออกไป</p> <p>ความรู้สึกวางเฉย, ความรู้สึกกลาง ๆ ไม่ ยินดีหรือเศร้า</p>	<p>คัดค้าน</p> <p>ใส่ร้าย</p>
<p>อุบา</p>	<p>ครู, ผู้ทำการอุปสมบทให้แก่ ภุคคุตร</p>	<p>พ่อ, แม่</p>
<p>อุบาค</p>	<p>เหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่มีคน, โชคร้าย, ทำให้ทุกข์ใจ</p>	<p>ชั่วช้า, เลวทราม</p>
<p>อุณัง</p>	<p>ทางเข้าที่คนไม่เข้าโดย ปกติ</p>	<p>ทางเข้าที่ขลุ่ยลอดคิไติน เข้าไป</p>

ข. ความหมายเปลี่ยนแปลงไปเพราะมีแนวเทียบผิดไปเหมือนกับคำอื่น คือ คำที่วรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราชรับมาใช้จากภาษาบาลี - สันสกฤต แต่เสียงได้เปลี่ยนไปความแนวเทียบกับคำอื่น ทำให้มีเสียงคล้ายกับคำอื่นที่มีความหมายไม่เหมือนกัน ยังคงใช้ในความหมายของคำเดิม เช่น

คำศัพท์	คำที่เทียบผิด	คำที่แท้จริง	ความหมายในวรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช
โกลา, โกล่า	โกลาหล	กาลี	ข้า
คฤชณา	กฤษณา	ปฐุน	คำถาม, ข้อความสั้น ๆ
บอร์เว	บริเว	บริวาร	คูแควลอม, สาวก
ปรีศณา	ปฐุน	กฤษณา	ของหอม
ฉิปริต	ฉิต	วิปริต	เปลี่ยน, ผิด
พยาช	พยาช	พระยาชิต	พวกของพระเจ้าแผ่นดิน
ทูลา	ทูลา	ภาษา	สำเนียงพูด
มัทนาก	มัทนาก	มัทนาก	ผู้ชี้ทางในการทำบุญ
มูน, มูนย	มูน	มณี	แก้วมณี
มูนชุก, มูนโชค	มูน	มณีโชค	แก้วส่องแสง
ราชที่ยาร	ราชยาน	ราชยาน	รถของพระเจ้าแผ่นดิน
สัพุหริค	สัพุหริช	สัพุหริช	ธาตุผสมกับมณีคาชนิดหนึ่ง
สุภาพ	สุภาพ	สารภาพ	ยอมรับว่าทำผิด
อนัตตา	อนัตตา	นัตตา	หลาน
อสุรีย	อสุร	สุรีย	พระอาทิตย์
อุบาย, อุบาย	อุบาย	อุบาย	สถานที่ลงโทษวิญญูณ
อุรนาโลม	อุรนาโลม	อุณโลม	เวียนตาม, ไปตาม